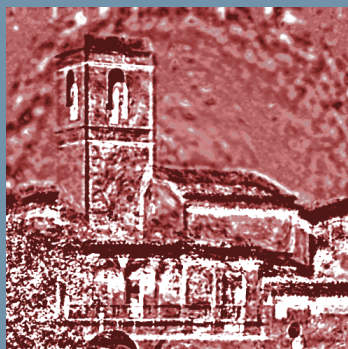

libre Ver del Convent de Bellpuig

*Edició a cura de
Joan Yeguas i Cassó*

SÈRIE MAIOR

COL·LECCIÓ ARDÈVOL

6

Càrrega - Bellpuig, març de 2003

Llibre Ver del Convent de Bellpuig

Edició a cura de
Joan Yequas i Gassó

TÀRREGA,
Arxiu Històric Comarcal, 2003

SÈRIE MAIOR

COL·LECCIÓ ARDÈVOL

COL·LECCIÓ ARDÈVOL

Director:

Gener Gonzalvo i Bou

Consell assessor:

Carme Asensio i Marín, Jaume Espinagosa i Marsà, Miquel Àngel Farré i Targa, Xavier García i López, Josep M. T. Grau i Pujol, Ramon Miró i Baldrich, Josep M. Planes i Closa, Manel Salas i Flotats

Edita: Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga

© Gener Gonzalvo i Bou, del proemi

Dipòsit legal: L-1211/99

Disseny i maquetació: D•DISSENY

Sumari

Sumari	5
Abreviatures	9
Introducció	13
1. Història del Convent	17
1. 1.- L'ermita i la confraria de Sant Bartomeu	
1. 2.- La fundació del convent per Ramon Folc III de Cardona i d'Anglesola	
1. 3.- L'arquitectura i altres aspectes artístics. Descripció i anàlisi	
1. 4.- La vida en comunitat. Senyors, frares, preveres i fe	
1. 5.- Els últims anys com a cenobi franciscà i la desamortització	
1. 6.- Els Paüls i la Generalitat de Catalunya	
2. Bibliografia	35
3. El Llibre Ver	39
4. Índex dels documents del Llibre Ver	79
5. Índex temàtic (i toponomàstic) del Llibre Ver	85

Abreviatures

AMBE: Arxiu Municipal de Bellpuig.

AHCC: Arxiu Històric Comarcal de Cervera.

APFC: Arxiu Provincial dels Franciscans a Catalunya.

DOGC: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

LVCB: Llibre Ver del Convent de Bellpuig.

Introducció

El Llibre Ver del Convent de Bellpuig fou donat al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya per part del pare Josep Mulet i Coll, superior provincial dels pares paüls de la província de Barcelona, el dia 10 de setembre del 1992, coincidint amb l'acte públic de la inauguració de l'oficina de turisme del mateix convent. El document de donació fou signat entre l'esmentat pare Mulet i Joaquim Triadú, llavors secretari general del Departament de Cultura de la Generalitat.

El 23 de setembre del 1992 el llibre fou lliurat per Esteve Mach, director de l'Oficina de Gestió de Monuments, responsable de l'oficina de turisme del convent de Bellpuig, a Eduard Carbonell, llavors director general del Patrimoni Cultural de la Generalitat. A partir d'aquella data, el Servei d'Arxius es féu responsable del llibre, amb dos objectius: restaurar-lo, i, tot seguit, fer un dipòsit en una institució d'arxius.

L'estat de conservació del Llibre Ver era molt deficient. No tenia cobertes, els folis no tenien consistència per culpa de la humitat, i havia patit danys en una antiga i deficient restauració feta a base d'engomar tires de paper més fort (les quals acabaren segant la major part dels folis). Per motius pressupostaris el llibre no fou restaurat fins a l'any 1995. El 8 de juny del 1995 fou lliurat al taller de restauració del monestir de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona.

Segons l'informe de la restauració, el manuscrit constava de 3 quaderns de 4 fulls cadascun, sense tapes, descosits i paginat amb llapis a l'angle superior extern. Els folis foren netejats amb un bany d'aigua amb un tensoactiu, per eliminar tant com fos possible les taques, després fou assecat i allisat, per ser paginat novament. En l'enquadernació s'hi van afegir guardes de protecció de paper de fil verjurat, el cosit es va fer sobre 3 nervis senzills de badana, i es posaren tapes de pergamí nou amb cartró de color envellit. L'import, iva inclòs, fou de 145.000 pessetes. La feina fou enllestida el 4 d'abril del 1997.

El 7 d'abril del 1997 Josep Maria Huguer i Reverter, director general del Patrimoni Cultural de la Generalitat, resolva que el més escaient era dipositar el document a l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, de la xarxa d'arxius històrics comarcals de la Generalitat, ja que procedia d'una institució desapareguda situada a la comarca de l'Urgell. El Llibre Ver fou lliurat el 17 d'abril del 1997 a Gener Gonzalvo, director de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, el qual ha tingut cura del document fins avui.¹

¹ Expedient de dipòsit del Llibre Ver del Convent de Bellpuig, propietat de la direcció general de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, a l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, abril 1997.

El Llibre Ver del Convent de Bellpuig amida 37 x 25 cm. Té les cobertes restaurades, en pergamí, on hi consta, roturat "Llibre Ver de est Convent de St. Barthomeu de Bellpuig. 1743". La tinta està en bon estat de conservació, encara que la caixa és una mica estreta de marges. S'hi endevinent unes catorze mans diferents de copistes del convent. El tipus de lletra és la cursiva normalitzada del segle XVIII, i de fàcil lectura. Consta de 45 pàgines, en suport paper, i està totalment restaurat. Es divideix en dues parts. Una primera que s'assembla força al concepte de llibre de privilegis, o sigui, un aplec en volum enquadernat de còpies de documents, però en lloc de tractar-se de concessions de privilegis d'un sobirà o d'un senyor, es tracta de notícies anotades pels pares guardians del convent franciscà. La segona part continua essent un recull de notícies anotades pels pares guardians, però són apunts originals a partir del 1743.

Es tracta d'un llibre amb 54 anotacions. Pel que fa a l'idioma, la predominància és pel català amb quaranta anotacions: onze de seguides entre 1628 i 1695, tres entre 1718 i 1731, dues el 1741, sis entre 1743 i 1750, dues entre 1752 i 1764, dues entre 1769 i 1771, una el 1794, i les tretze últimes entre 1802 i 1829. Després trobem el castellà amb tretze anotacions: les primeres (quatre de seguides) entre 1699 i 1705, dues entre 1737 i 1739, una el 1742, dues entre 1750 i 1751, una el 1768, dues entre 1776 i 1777, i l'última el 1795. Només una en llatí, la primera anotació del 1531.

Gener GONZALVO i BOU
Director de l'Arxiu Històric
Comarcal de Tàrraga

I. Història del Convent

1. 1. L'ermita i la confraria de Sant Bartomeu

Segons la butlla papal de fundació de l'any 1507, en el lloc on avui trobem el convent de Bellpuig hi havia una ermita dedicada a sant Bartomeu, fora dels murs de la vila. La butlla testimonia que en l'església existia una capellania regida pels membres d'una confraria dedicada al mateix sant Bartomeu.² Ripoll Vilamajor afirma que l'ermita de Sant Bartomeu ja existia a l'any 1326. Anys més tard, el 1436 era un priorat que depenia del monestir premonstratenc de Sant Nicolau, cenobi situat entre Fondarella i el Palau d'Anglesola, desaparegut a finals del segle XVIII.³ Segons Bach, el 1426 en aquesta ermita, o capella situada a l'horta de Bellpuig, hi havia un altar dedicat a santa Magdalena, i prop hi havia una sèquia anomenada "de l'hospital", fet que el porta a creure que a l'ermita podria haver nascut com a hospital per als infecciosos fora els murs de la vila, de la mateix manera que a Preixana trobem l'ermita de la Mare de Déu de l'Horta on s'hi refugiaven alguns apestats.⁴

Pel que fa a confraria de Sant Bartomeu, Ripoll Vilamajor també la documenta des de l'any 1326. Es tractaria d'una confraria de seglars, dirigida per un sacerdot que oficiaria els serveis religiosos. Curiosament, la fundació del nou convent i l'arribada dels frares franciscans a inicis del segle XVI no va extingir la confraria. El 21 juliol 1515, el papa Lleó X publica una butlla en la qual els confreres de la confraria de Sant Bartomeu podien elegir com a confessor a qualsevol frare del convent, amb l'aprovació del pare guardià.⁵ Una anotació del Llibre Ver, datada al primer terç del segle XVIII, ens explica la tasca que desenvolupen els majorals de la confraria de Sant Bartomeu per la Setmana Santa i altres diades (vegeu LVCB, doc. 18). És destacable la seva activa participació en les festivitats franciscanes com els dies de sant Antoni de Pàdua, sant Francesc d'Assís, o la Porciúncula. En el dia de sant Bartomeu, el pare guardià escollia capitans, majorals, sagristans i clavari de la confraria.

1. 2. La fundació del convent per Ramon Folc III de Cardona i d'Anglesola

El priorat premonstratenc situat a l'horta de Bellpuig deuria sofrir una decadència en el curs del segle XV, ja que a inicis del segle XVI es funda un nou convent destinat a frares de l'orde franciscana. En concret, els frares franciscans són de la reforma de l'Observança, els quals conservaren l'antiga advocació del sant de l'ermita, però afegiren la seva devoció vers el nom de Jesús, quedant anomenat com el convent de Sant Bartomeu de Jesús. El cenobi quedava inscrit dins la província franciscana d'Aragó, i la seva custòdia de Catalunya. El 1559 Catalunya s'independitzava en província pròpia, fins a l'exclaustració del 1835.

El promotor de l'obra fou Ramon Folc III de Cardona i d'Anglesola, a qui va adreçada la butlla de fundació atorgada pel papa Juli II, datada el 24 de febrer del 1507. En concret, la cúria vaticana dóna permís al senyor de Bellpuig per a què pogués iniciar la construcció d'un ceno-

² L. WADDING, *Annales minorum...*, vol. XV, pàgs. 638-639. Vegeu una còpia: A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 46-47.

³ J. RIPOLL VILAMAJOR, *Documentos inéditos...*, pàg. 8. Agraeixo a Gener Golzalvo l'haver consultat un exemplar original d'aquests opuscles, de la seva propietat, sense que calgués anar a l'Arxiu Episcopal de Vic o a la Biblioteca Nacional de Espanya.

⁴ A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 10-11.

⁵ F. GONZAGA, *De origine seraphica...*, pàg. 1113. Vegeu també: F. MARCA, *Chronica Serafica...*, pàg. 318; A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 9-10.

bi per a frares franciscans.⁶ La datació és precisa, i en el text s'esmenta el càrrec que aleshores tenia Ramon de Cardona: "*insulae Siciliae vice-rex*", un honor que va ostentar entre el 15 d'abril del 1505 i el 24 d'octubre del 1509.⁷ Ramon de Cardona provenia de dues insignes nissages catalanes, els Cardona i els Anglesola, famílies amb una llarga tradició de suport a les institucions eclesiàstiques. Destacar el paper dels Anglesola de Bellpuig, amb la fundació dels premonstratesos a Bellpuig de les Avellanés i l'hospital de Sant Nicolau. Després d'això, Bach es formula una pregunta interessant: *per què volgué [Ramon de Cardona] que el monestir fos de franciscans?* El propi Bach intenta trobar la resposta en l'auge del franciscanisme a les terres de Lleida en el curs del segle XV, o, fins i tot, en l'àmbit més enllà de les relacions militars entre Ramon de Cardona i el cardenal Francisco Ximénez de Cisneros.⁸

La resposta de la fundació del convent i la vinguda de frares franciscans s'engloben dins una sola voluntat de Ramon de Cardona, la d'eregir un lloc propici per a ser enterrat. A partir del segle XV, l'enterrament es va convertir en un altre instrument de la manifestació del poder individual en societat, així com una declaració visual de l'estatus social de què gaudia una família, i perllongava la marginació social més enllà de la mort. Tal com deia el filòsof Giovanni Pontano, la tomba passaria a formar part de la llista d'allò que un individu necessita per a què una societat l'aculli com a membre d'honor. Per una banda, calia trobar el millor lloc per a ser enterrat, i el més fàcil era fundar un nou recinte religiós i sufragar la seva construcció. Per una altra banda, hom havia de ser fidel a la fe cristiana i prudent davant la mort, per això no hi hauria res millor en aquella època com la virtut d'una comunitat franciscana d'observants, a més, les ordes mendicants eren molt sol·licitades a l'hora d'acompanyar els seguicis funeraris. Finalment, Ramon de Cardona moria a Nàpols el 10 de març del 1522. El seu cos fou enterrat de forma provisional a la capella del *Castelnuovo* (més conegut com a *Maschio Agioino*) de la ciutat partenopea. La seva muller, Isabel de Requesens, va encarregar a l'escultor napolità Giovanni Marigliano (més conegut com Giovanni da Nola) l'execució d'un sepulcre monumental. Un enorme obra feta en marbre que fou transportada per mar, arribant a Salou el juliol del 1530, muntada pel mestre d'obres Joan Llopis entre el desembre del 1530 i el febrer del 1531, i essent col·locades les despulles del difunt dins la tomba el 15 de març del 1531 (vegeu LVCB, doc. 1).⁹

1. 3. L'arquitectura i altres aspectes artístics. Descripció i anàlisi

El convent està situat sobre un petit turó a les afores de Bellpuig, en concret, a l'acabament del carrer La Font i el començament de la carretera de Belianes. Per accedir al recinte, pujem unes escales i ens trobem en una placeta de l'església conventual. De front trobem la façana de l'església. A mà dreta la porta d'accés al convent, es tracta d'una porta d'arc de mig punt amb dovelles, a la dovella central hi ha l'escut de Ferran de Cardona, fill del fundador del convent (heràldica que representa a la família Cardona, Anglesola, Requesens i Enríquez; i que trobarem a altres llocs del cenobi). Traspassem la porta d'entrada, i entrem a un vestíbul cobert amb voltes de creueria, un cos d'edifici d'inicis del segle XVII que conforma tota la façana principal del convent; es tracta de l'antiga porteria. A mà esquerra s'observa un llarg

⁶ L. WADDING, *Annales minorum...*, vol. XV, pàgs. 638-639. Vegeu una còpia: A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 46-47.

⁷ Per a una síntesi sobre el personatge, vegeu: J. YEGUAS, *L'escultura a Catalunya...*, pàgs. 239-256.

⁸ A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 11-12.

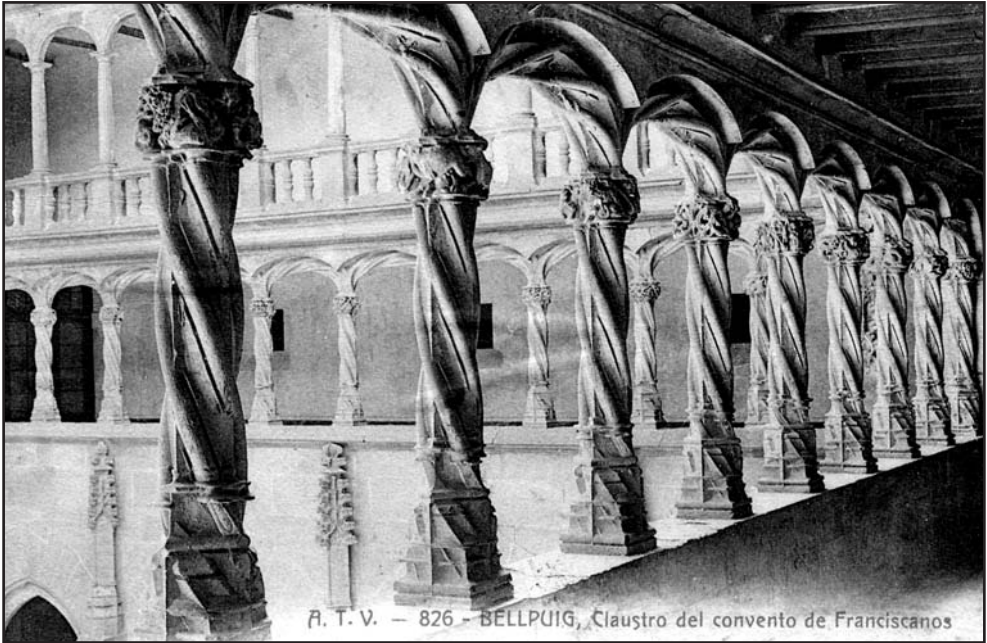
⁹ Per a una síntesi sobre l'obra, vegeu: J. YEGUAS, *L'escultura a Catalunya...*, pàgs. 273-314.

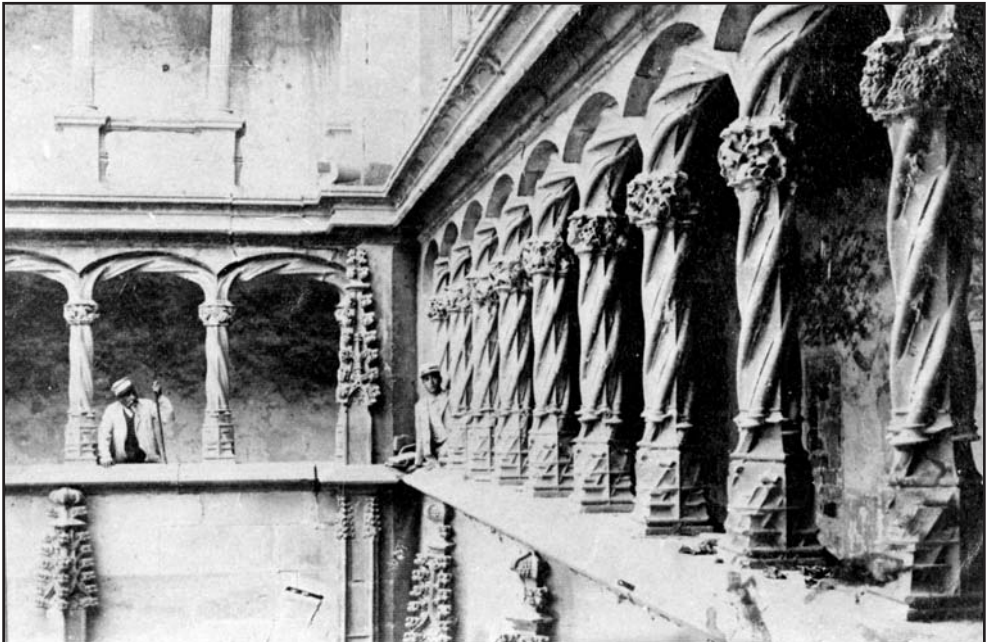
*Giovanni da Nola, detall de la tomba de Ramon de Cardona. Església parroquial de Bellpuig
(foto: Luciano Pedicini)*

corredor, 55 x 3 m, que ens condueix als dos claustres del convent, fet bastant usual en nombrosos recintes conventuals o monàstics. Primer trobem el claustre petit, també anomenat pati dels gats, tot i que el nom original de l'espai era el pati de l'església. Després arribem al claustre de la cisterna, l'element arquitectònic més destacat i característic del convent. A l'entorn del claustre de la cisterna s'articulen la resta de dependències del convent: la sala capitular, l'antic refetor i la cuina. Al costat nord hi ha l'església, a la qual s'hi pot entrar per una porta que es troba a davant del claustre petit.

La butlla papal del 1507 esmenta que el convent havia de tenir un recinte amb església, un campanar i unes cel·les. Entre 1510 i 1511 hi ha una important activitat constructiva en el convent. Trobem els picapedrers Antoni Queralt i Joan Llopis, que encapçalen una companyia de 20 homes picant pedra, sense comptar els manobres; en concret, la documentació detalla el pagament pel treball en 1.368 pedres, i, a part, l'arrossegament de: 3.035 carretades de pedra (aproximadament, cada carretada eren uns 500 kilos), 235 carretades de cascalls o pedra vulgar, i altres quantitats de pedra amb la qual s'obtenia calç al forn de Sant Martí de Maldà (s'havia afirmat que en la construcció del convent s'aprofitaren carreus de pedra de l'antic castell de Sant Martí de Maldà). També trobem a un parell de fusters, Guerau Capdevila i Bosch de Verdú, que contracten a preu fet unes indeterminades feines a "una claustra

Claustre de la cisterna vers 1910. Convent de Bellpuig (foto: Àngel Toldrà i Viazo, arxiu Jaume Torres i Gros).

de Sant Bartomeu... [i una] escala que no feu". A l'any 1515 es documenten unes altres obres al convent. Hi ha pagaments pel treball dels picapedrers Miquel de Vidania i Llorenç Francès, es fa referència als "pilars del porchio de la plaça", o sigui, en la plaça o pati de l'església, que era com s'anomenava el claustre petit abans del 1835; i pagaments per obres a l'església, a Gil Font per la vidriera, al ferrer pel batall de la campana, i pel retaule major.¹⁰

Segons Gonzaga, poc després d'haver començat les obres es va produir un conflicte entre l'esplendor de Ramon de Cardona i la modèstia dels frares franciscans, ja que els frares havien construït un convent estret i pobre, cosa que feu enutjar al senyor, que va manar derruir allò edificat i començar un projecte més elegant i magnífic.¹¹ Aquest incident es produiria vers l'any del 1513, en un període de treva en les guerres d'Itàlia que Ramon de Cardona comandava com a cap militar de la Lliga Santíssima. Breu temps després, el 2 de gener del 1514, el nou papa Lleó X escriu una nova butlla pels frares del convent de Bellpuig, dient-los que no eren propietaris, sinó que només eren guardians de l'edifici.¹² I el 25 de juny del 1514 Ramon de Cardona enviava una carta al seu procurador a Catalunya sobre "*las obras del castillo y convento de Bellpuig, por lo que le enviava el modelo de la obra encargandole que se enviesse todo cuidado en que se hiciesen las obras correspondientes a el; y muchas otras dependencias*".¹³ Segons Marca, "*la idea, y planta, que devia executar-se*" va arribar des d'Itàlia.¹⁴ Ainaud va exhumar una sèrie de documents, els quals donen notícia de les directrius imposades pel senyor en les obres del castell, però sobre el convent es conserva un sol document, que només informa de les mesures de l'obra.¹⁵

Segons la documentació, les obres en el convent continuen anys més tard. El 1528 es fa el clos del recinte conventual. El 1531 es paguen 25 lliures al picapedrer Esteve Oliver per l'enllosament del claustre de la cisterna. El 1532 es fa un cup per la verema i una claveguera per treure l'aigua de la cuina fins a l'hort. I, finalment, entre mitjans de juliol del 1533 fins a l'abril del 1535 trobem els pagaments d'una important campanya d'obres, tot i que no es fa cap referència a la tasca concreta que estaven realitzant. A part del material (tenalles, claus, cordes, cabassos, porgadors, carruatges de bous, fusta, teules, rajoles, ferros, calç o pedra, entre altres), hi ha un nombrós grup humà de treballadors (carreters, manobres i picapedrers), encapçalats pel mestre d'obres Joan Llopis. Entre els picapedrers trobem a: Joan Sempedrol (o Santpedrol), Pere Blanc, Pere Horliguer, Marçal Rius, Jaume Gandes, Simó Vila, Esteve Vila, Joan Vila, Joan Carrera, Baltasar Llopis, Esteve Mas i altres amb renom (Joani, Parsestres o Marçal lo Xich).¹⁶ En resum, entre 1510 i 1511 s'hauria realitzat la part baixa del claustre de la cisterna, obres que dubtem que s'haguessin enderrocat el 1513 amb l'enuig del senyor

¹⁰ Joan YEGUAS, "Obres en el convent...", s. p..

¹¹ F. GONZAGA, *De origine seraphica...*, pàg. 1113 (Cumq. eius ministri, fratribus interim acquiescentes, ipsum conventum angustiozem, pauperiozemq. Aedificassent, ut primum praefatus heros rescivit, non secus ac si sibi maxima iniuria eo in negotio facta esset, oestro percitus eu demolitum, atq. Alium multo angustiozem, multoq. Elegantiozem eodem in loco constructum voluit). Font d'on treuen la informació Wadding, i altres.

¹² A. BACH, *Història del monestir...*, pàg. 15 i nota 14.

¹³ AHCC, *Indice y sumario de las escrituras que estan el archivo de Bellpuig del duque de Sessa, 1750*. Citat fragmentàriament per: A. BACH, *Història del monestir...*, pàg. 16.

¹⁴ F. MARCA, *Chronica Serafica...*, pàg. 315.

¹⁵ J. AINAUD, «Documents de Nàpols...», pàgs. 268-269.

¹⁶ A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 20-26; Joan YEGUAS, "Obres en el convent...", s. p..

Joan Llopis, secció d'una columna en el claustre de la cisterna. Convent de Bellpuig (foto: Jordi Gumí).

Pere Compte, secció d'una columna de la sala de contractació. Lotja de València (foto: Jordi Gumí).

de Bellpuig, però que haurien provocat un aturament del projecte inicial. El 1515 s'hauria enllestit l'església i el seu pati (o claustre petit). I entre 1533 i 1535 s'hauria fet el primer pis del claustre de la cisterna, la sala capitular, la sagristia i el retamans del refetor. Tal com esmenta Carbonell Buades, l'esperit gòtic de l'arquitectura conservada és un argument bastant sòlid per afirmar que el disseny recomanat des de Nàpols, si aquest era d'arrel renaixentista, no es va seguir.¹⁷

El claustre petit (o pati de l'església) és un espai porxat només a dues bandes, porxos fets d'arcades ogivals gòtiques. En el primer pis trobem arcades de mig punt renaixentistes d'inicis del segle XVII, de la mateixa època en què es feren altres obres com l'escala (amb gran volutes a l'arrencada del primer tram i una coberta estelada) i l'antiga porteria, construccions que limitarien (o mutilarien) el claustre petit.¹⁸ Al mig hi ha una font, la qual fou portada a la població dels Eixaders arran de la desamortització; els Paüls la recuperaren.¹⁹ El claustre de la cisterna té un pou al centre amb heràldica a la part superior: per una banda l'escut de Ferran de Cardona, i per l'altra banda les llagues de sant Francesc d'Assís. La planta baixa del claustre és d'un gòtic sever, amb arcades ogivals de dovelles i uns porxos amb volta de creueria, grans contraforts suporten els pisos superiors, contraforts acabats pinacles (la seva altura marca el nivell de l'ampit del primer pis, i els dels angles arriben fins al segon pis); a les cantonades observem l'escut d'armes de Ferran de Cardona. En el primer pis trobem una joia

única en l'arquitectura gòtica catalana, una galeria sostinguda per onze columnes tornejades en hèlix i coronades amb capitells, que representen figures i motius vegetals. Galeria que ha cridat l'atenció als estudiosos, d'aquesta manera uns l'han relacionat amb models castellans i portuguesos de l'estil isabelí o manuelí, i altres han proposat models d'Itàlia meridional.²⁰ Més senzill, tot i que poc estudiat fins ara, és trobar l'explicació en l'evolució lògica de l'arquitectura gòtica, en la importància del tall de la pedra (l'estereotomia moderna), que podem trobar en obres des de la Llotja de Mallorca de Guillem Sagrera (1415-1454), fins a la Llotja de València de Francesc Baldomar (1440-1476) i Pere Compte (1454-1506).²¹ El segon pis és una galeria d'arcs de mig punt sostinguts per columnes dòriques amb el fust estriat, obra plenament renaixentista, que porta la data epigràfica de 1614. En l'època contemporània ha estat rebut alguna modificació o retoc, tal com ho testimonien les epigrafies: 1864 / L. VERMELL, o 1960.

L'església actual, de façana amb porta d'arc de mig punt i un rosetó, data dels anys 40 del segle XX, una restauració modesta després que fos bombardejada durant la guerra civil entre 1936-1939. Del temple del segle XVI només resten les capelles de la banda de l'Evangeli, amagades entre les capelles actuals i el mur de l'edifici. La documentació ens diu que a la vella església hi havia diferents altars, ja a la segona meitat del segle XVIII: l'altar major, l'altar de la Nostra Senyora dels Desemparats,²² l'altar de la Puríssima Concepció, l'altar del Sant Crist, l'altar de sant Francesc, l'altar de sant Antoni de Pàdua, i l'altar de sant Dídac d'Alcalà; no seria d'estranyar que també hi hagués l'altar de sant Pere d'Alcàntara, per complimentar la galeria de sants franciscans.²³ També es documenta la capella de la Mare de Déu del Claustre (vegeu LVCB, doc. 19). El retaule de l'altar major, dedicat a sant Bartomeu, fou pintat pel napolità Nicolau de Credença entre 1515 i 1516, i fou bastit per un fuster anomenat mestre Girart, el qual també la imatge del sant titular; les portes del retaule foren executades pel pintor Joan de Borgonya entre 1517 i 1518.²⁴ El temple també tenia un cadiram al cor, un púlpit del domer, el mausoleu, i monuments efimers (com els túmuls funeraris i els monuments de Setmana Santa). El 1742 es va inaugurar un nou orgue, que va tenir millores en els anys 1795, 1796 i a l'inici del segle XIX (vegeu LVCB, docs. 24 i 47). L'any 1808 els francesos cremaren tots els retaules, imatges, cadiram del cor i orgue (vegeu LVCB, doc. 50). Després de la guerra del Francès, es feren diferents obres per recuperar la normalitat: el 1815 es reparava l'orgue; el 1816 es feia un nou altar major;

¹⁷ M. CARBONELL BUADES, *Convent de Sant Bartomeu...*, pàg. 18-19.

¹⁸ M. CARBONELL BUADES, *Convent de Sant Bartomeu...*, pàgs. 45-46.

¹⁹ R. LACORTE, *El «convento»...*, pàg. 8.

²⁰ Vegeu: J. GARRIGA – M. CARBONELL, *L'art del Renaixement...*, pàg. 21.

²¹ Vegeu un recull bibliogràfic sobre el tema: F. MARÍAS, «La arquitectura en la ciudad...», pàgs. 33-34 i nota 50.

²² Segons Marca, la imatge de la Mare de Déu dels Desemparats fou portada pel fundador del convent, o sigui, Ramon de Cardona, amb la seva galera. Segons testimonis documentals, la capella de la Mare de Déu dels Desemparats era on la confraria del Cordó de Sant Francesc feia la seva professó, una confraria instituïda a Bellpuig almenys des del 1677. Vegeu: F. MARCA, *Chronica Serafica...*, pàg. 317; APFC, Llibre major de fundacions del Convent de Sant Bartomeu de Bellpuig, (4/E/18), fol. 1.

²³ APFC, Obligacions de misses y aniversaris del Convent de Sant Bartomeu de Bellpuig, segons fundacions y reducció ab los censals que corresponen a cada una (4/E/18), fols. 164 r., 184 r., 187 r., 197 r., 203 r., 206 r., 208 r..

²⁴ Joan YEGUAS, "Obres en el convent...", s. p.; S. TORRAS TILLÓ, "La casa dels barons de Bellpuig...", pàg. 84.

el 1825 Josep Mestres i Pedrós,²⁵ mestre de campanes de Calaf, havia fos una nova campana del convent amb els fragments de la vella; i el 1829 Pau Bonet, arquitecte de Tàrraga, feia un nou cadiram pel cor (vegeu LVCB, docs. 52, 53 i 54). A partir del 1835, amb l'abandó del convent, l'església fou un dels elements arquitectònics que més ràpidament es va degradar, de manera que entre 1850 i 1855 es va esfondrar el sostre. Amb l'arribada dels Paüls, el 4 d'octubre del 1903 es col·locava la primera pedra de l'església del convent, i tres anys després, el 7 d'octubre del 1906, s'oficiava la primera missa.²⁶ Segons les seves pròpies memòries, Pau Aguiló i Duró (1869-1940) fou l'encarregat de fer aquesta església i altres reformes en el convent, va cobrar 5.500 pessetes que foren sufragades per "un frare fill de Bellpuig i que perteneixie a la Orde de Sant Felip Neri", o sigui, Salvador Oller i Vilamajó.²⁷

Per darrere l'actual altar major de l'església s'entra a la sagristia, on trobem un armari adosat que servia per posar-hi els vasos litúrgics i una volta estelada al sostre, obres de factura gòtica. Una porta oberta al mur septentrional de la sagristia permet accedir a una llotja renaixentista anomenada *Mirador del duc*, una galeria de cinc arcs de mig punt que descansen sobre columnes d'orde toscà, amb una imponent balustrada a la part baixa que s'ha de datar a inicis del segle XVII. Del mateix període constructiu es daten una sèrie d'obres del sector de llevant, en concret, la porta d'aparell encoixinat que porta la data de 1604, i una finestra quadrada de tipologia gòtica del 1598. Tornant a l'interior del convent, trobem l'escala de caragol, de les conegudes com a "caragol de Mallorca"; una obra sense eix central que deixa un buit que arriba fins a dalt del campanar, exemple de la tècnica sobre el treball de la pedra que tenien els picapedrers d'inicis del segle XVI.

La sala capitular era el lloc de reunió de la comunitat conventual, a la qual s'hi entra per una portada d'arc carpanell; a la clau de l'arcada trobem dos mostres que sostenen els *arma Christi*, tres claus de la crucifixió i la corona d'espines. Dins la sala trobem diferents claus de volta: en la del centre hi ha unes sigles, les altres dues contenen retrats en bust que, tradicionalment, s'han relacionat amb els fundadors del convent: Ramon de Cardona i la seva muller, Isabel de Requesens. La sala del costat és l'antic refetor, o menjador dels frares. Només entrar trobem un lavabo o rentamans encastat al mur, una joia estilística, perquè dins una composició gòtica trobem motius decoratius renaixentistes.²⁸

El Llibre Ver documenta un seguit d'obres, moltes de les quals no han arribat a l'actualitat. El 1628 el convent féu un nou sistema de clavegueram, de gran calibre, fins al punt d'esmentar que hi passava una persona plantada (vegeu LVCB, doc. 2). El 1682 trobem una descripció de la canalització de l'aigua dins les dependències conventuals, arribant a netejar les secretes o comuna; i entre 1688 i 1695 hi ha una altra descripció sobre l'aigua que anava a la sagristia i a una font (vegeu LVCB, docs. 9 i 11). Els primers anys del segle XIX, sota la direcció del pare guardià Salvador Sors, es feren moltes obres: el 1803 les finestres del corredor del segon pis, les finestres de les cel·les, els vidres de les finestres de tot el convent, una premsa de raïm,

²⁵ Segurament, aquest artífex s'hauria d'identificar com a un successor de la família Mestres, fonadors de campanes de Calaf actius a finals del segle XVIII; potser, seria el Josep Mestres que el 1846 fonia la campana anomenada *Maria* a la seu de Manresa. Vegeu: J. F. RÀFOLS, *Diccionario de artistas...*, pàg. 742.

²⁶ V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 42; C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña...*, vol. III, pàgs. 575.

²⁷ R. MIRÓ, «La construcció de l'església...», pàgs. 21 i 26-32.

²⁸ J. YEGUAS, «Sobre Beatriu Fernández...», pàg. 88 i nota 63.

una plantada d'arbres, un molinet de tabac, una reixa al safreig, un relotge, i unes noves secretes; el 1804 una excavació subterrània per captar i conduir aigües cap al Convent (conegut com "la mina"), a càrrec Josep Vidal i Antoni Mas, mestre de cases d'Arbeca i miner de Falset, respectivament; i entre 1804 i 1808 es construeixen uns nínxols per enterrar els monjos, en substitució de l'antic vas o carner (vegeu LVCB, docs. 43, 45 i 46).²⁹

1. 4. La vida en comunitat. Senyors, frares, preveres i fe

Els senyors de Bellpuig exercien el poder sobre el convent. Per una banda, el 1507 s'adreça una butlla papal a Ramon de Cardona com a senyor feudal de la vila i com a promotor de les obres a fer. Per una altra banda, els senyors de Bellpuig reben el títol de "patró" en un parell de visites fetes al convent en els anys 1669 i 1802 (vegeu LVCB, docs. 8 i 42), en concret, s'especifica que esmenten aquest títol en lloc del de "príncep" (o sobirà). O sigui, que en una mateixa persona estaven sumades les figures del protector econòmic i del poder feudal, fet que comportaria privilegis, com el d'enterrament de tota una nissaga, per això s'anomenaria panteó a tot el conjunt funerari (mausoleu i la resta de tombes). El Llibre Ver informa de les diferents despeses amb les que corria el senyor de Bellpuig a mitjans del segle XVIII: part de la collita de blat i d'ordi, part de la verema, una quantitat de *faixinas*,³⁰ diners per les menjades de festivitats assenyalades, per misses quotidianes, per la vestimenta, i per la cera (vegeu LVCB, doc. 22). Fins i tot, el 1699 el senyor fa acte de donació d'una partida de llenya, ja que volia renovar la dotàlia (vegeu LVCB, doc. 13); finalment, el 31 de desembre del 1773 Bonaventura Osorio de Mosoco informa al pare guardià Josep Odena, que a canvi de les 10 carretades de llenya del "*bosque y monte de Seana*" donaria 35 lliures d'almoïna.³¹ Aquesta protecció era agraïda pels frares, ho podem comprovar en els diferents funerals celebrats a l'església del convent en el segle XVIII (vegeu LVCB, docs. 15, 31, 35, 38 i 41), cerimònies funeràries que ens han arribat explicades amb molt detall: repics de campanes, missa cantada, sermó, i construcció de túmuls efimers.³²

²⁹ Segons Barraquer Roviralta, el poble coneixia de forma burleta al pare guardià Sors com el "marquès de la Mina", i l'obra estava malmesa a la dècada dels anys 40 del segle XIX. Segons el testimoni de Serra Boldú a inicis del segle XX, l'aigua de la mina anava a un rentador públic i era la que rajava per la font de Sant Antoni. Vegeu: C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Las casas de religiosos...*, vol. I, pàg. 554; V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 33.

³⁰ Segons el diccionari Alcover-Moll, una "faixina" és una cosa dolça, tot i que una "feixina" és un feix de llenya.

³¹ AHCC, Fons Comarcal de Bellpuig, núm. 12.

³² Sobre els funerals dels senyors de Bellpuig va sorgir un gènere literari. Vegeu: Joan Pau SOL, *Sermó fúnebre predicat en els funerals exequials que la molt reverenda i venerable unió de clergues va dedicar adolorida al seu Exm. D. Francesc Xavier Fernández de Córdoba, Folch de Cardona, Aragó, Anglesola... senyor de les baronies de Bellpuig, Linyola... Gran Almirall de Nàpols, Capità General del Mar d'aquell regne... el va pronunciar el 16 de juny de 1750*, Pau Nadal, Barcelona, 1750; Josep BALAGUER i MATA, *Sermon funebre que en las solemnes exequias que la muy reverenda y venerable Union de Presbyteros de la villa de Bellpuig, en prueba de su amor y gratitud, celebró en la iglesia parroquial de dicha villa el 18 de Mayo de 1768 a su dignissima patrona y protectora ... Doña Maria Ventura Fernandez de Cordova Folch de Cardona y Requesens ... duquesa de Sessa*, Imprenta de la Maria Angela Martí viuda, Barcelona, [1768]; Juan Bautista ARAJOL y LLEDÓS, *Oracion funebre que, en las solemnes exequias que la ... Union de Presbyteros de la villa de Bellpuig, en demostracion de su amor y gratitud, celebró con asistencia de la Capilla de musica de la Iglesia cathedral de Lerida, en la parroquial de dicha villa, el dia 5 de Marzo de 1776 à su dignissimo patrono y protector ... D. Ventura Osorio de Moscoso, Fernandez de Cordova, Francisco Surià y Burgada*, Barcelona, 1776.

Pel convent de Bellpuig han passat diferents personatges, entre els quals, els religiosos han tingut el major protagonisme. El Llibre Ver fa esment dels pares guardians, els presidents, els pares predicadors, algun membre terciari franciscà, o els càrrecs provincials que visitaren la vila en el capítol franciscà que es féu l'any 1777 (vegeu LVCB, doc. 39). Entre els frares que han format part de la comunitat, trobem a sant Salvador d'Horta (1520-1567), fill de Santa Coloma de Farners, el 1540 va agafar els hàbits de franciscà al convent de Santa Maria de Jesús de Gràcia, va passar per diversos convents com Tortosa, Lleida i Bellpuig (segons Marca, Ferran de Cardona el féu participar a les corts quel rei Felip II, I de Catalunya, feia a Montsó³³), i vers el 1549 va arribar a Horta de Sant Joan, el 1559 fou traslladat a Reus on va guarir molts apestats, el 1560 el sotmeteren a un procés inquisitorial, i el 1565 fou destinat a Càller (Sardenya), on va morir; en el segle XVIII gaudia d'un altar a la porteria del convent de Bellpuig, tot i no ser canonitzat fins l'any 1938. També podem esmentar a Pere Jover (segle XVI – 1632), fill de Bellpuig, que entre 1615 i 1621 fou procurador general de l'orde franciscana a la cúria de Roma, i entre 1625 i 1630 fou definidor general de l'orde franciscana. El 1737 el frare Francesc Bordons es va tallar els dits, després de tenir una temptació del dimoni (vegeu LVCB, doc. 20). El 1739 José Esteban de Noriega y de Araujo, bisbe de Solsona, es va posar malalt a Golmés, fou traslladat al convent de Bellpuig, on va morir (vegeu LVCB, doc. 21). També estigueren al cenobi altres personalitats del món polític: l'any 1702 la reina Maria Lluïsa Gabriela de Savoia, primera muller del rei Felip V (vegeu LVCB, doc. 14); Francesc Comes i Torró, comte de Rocamartí, que pretèn fundar una missa quotiana per a la seva muller (vegeu LVCB, doc. 16).³⁴ En el Llibre Ver també ens trobem amb tot el sistema del poder feudal de la baronia, o sigui, els senyors que vivien a Madrid, els procuradors del senyor, i els representants de l'Ajuntament de Bellpuig: batlle i paers, i els batlles dels pobles de la baronia (persones triades a dit pel senyor o pel procurador del senyor).

Un capítol important en el Llibre Ver és el que fa referència als conflictes entre la comunitat del convent i la unió de preveres de l'església parroquial, és a dir, entre els frares i els capellans, amb un total de tretze documents. La majoria dels problemes són d'arrel econòmica. El 1660 frares i capellans tenien una bossa de distribucions en comú, o sigui, diners que percebien com a gratificació per l'assistència a un acte col·lectiu, possiblement els funerals; com a conseqüència d'una discussió entre membres dels dos col·lectius hi ha un mort per arma de foc (vegeu LVCB, doc. 6). En el segle XVIII hi hauria comptabilitats separades en aquests afers, ja que hi ha constants desacords: amb el fixament de l'import que els religiosos havien de cobrar per acompanyar un difunt a un enterrament, amb el fixament en el número de religiosos assistents segons la categoria del funeral, o amb les regles protocolàries a seguir en les cerimònies a les esglésies (vegeu LVCB, docs. 25, 26, 27, 28, 32, 33 i 36). Conflictes que desemboquen en l'aflorament de sentiments de pertinença a un grup o a l'altre. D'aquesta manera, aprofitant les avantatges que hom podia, s'intentaven buscar les pessigolles als membres del grup contrari. Els frares intenten fer valer un privilegi concedit pel papa Pius V (1566-1572),

³³ F. MARCA, *Chronica Serafica...*, pàg. 127. Però, abans del 1555 Felip només actuava com a príncep, i era el seu pare, l'emperador Carles, qui tenia capacitat per organitzar les convocatòries a corts. Carles V va convocar corts generals a Montsó els anys 1528, 1533, 1537, 1542, 1547 i 1553; i Felip II els anys 1564 i 1585.

³⁴ Comes (Calaf, l'Anoia 1632 – Castella 1707) era doctor en drets i fidel funcionari reial, en concret membre del consell de sa Magestat, regent de la Reial Audiència de Mallorca i regent del Suprem d'Aragó. El 1698 se li concediren els privilegis de ciutadà honorat de Barcelona, de cavaller i de noble del Principat, i el 1702 el rei Felip V li atorga el títol de comte de Rocamartí.

Francesc Xavier Parcerisa, gravat del claustre amb un parell de milicians anticarlins. Convent de Bellpuig (foto: Pau PIFERRER, *Cataluña*, vol. I, *-Recuerdos y bellezas de España-*, Barcelona, 1839, pàgs. 330-331).

pel qual tenien dret a portar la creu processional en els enterraments (vegeu LVCB, docs. 3 i 37). En canvi, els capellans volen marginar la presència del pare guardià i de la comunitat del convent en les tretes del Sant Crist de Bòrmio (vegeu LVCB, docs. 29, 30 i 34).

El convent de Bellpuig fou, sobretot, un centre de gran vitalitat religiosa. Una afirmació que es concreta en l'enorme importància del cenobi dins l'orde franciscana, en les donacions fetes pels particulars en els llegats testamentaris, es fonamenta en la concessió d'indulgències (el 21 de maig del 1575 el papa Gregori XIII privilegia un altar utilitzat en la missa per les ànimes dels purgatori, gràcies la demanda d'Antoni de Cardona, llavors duc de Soma³⁵), i es consolida amb les devocions populars. El Llibre Ver recull diferents notícies referents a l'última categoria esmentada, la devoció popular: relíquies, festivitat de sant Antoni de la Sitja i les tretes del Sant Crist de Bòrmio. El 1688 una relíquia de sant Adrià, procedent de Roma, es portada al convent; i el 1695 Francesc de Llar, procurador del senyor de Bellpuig, fa donació al convent d'un reliquiari amb un fragment de la Veracreu, ossos de sant Antòni de Pàdua, santa Apolònia i altres sants (vegeu LVCB, docs. 10 i 12). La festa coneguda popularment a Bellpuig com la de sant Antoni de la Sitja es va originar en un episodi de l'any 1646, quan el batlle de la vila i el pare guardià de convent fan un vot a un sant de l'orde franciscana, sant Antòni de Pàdua, per si aquest aconseguia deslliurar-los dels soldats castellans en la guerra dels segadors (vegeu LVCB, doc. 4). Serra Boldú, afirma que el poble va transmetre oralment aquest episodi històric, però hi va afegir la llegenda que les autoritats de Bellpuig foren tancats en una sitja pels soldats, i, davant la seva negativa a col·laborar, se'ls va castigar a mort amb l'abocament d'oli bullent dins de l'esmentada sitja; l'11 de gener del 1993 l'Ajuntament de Bellpuig va recuperar la festivitat, després d'anys sense celebrar-se, essent destinada a l'homenatge de diferents personalitats de la vila.³⁶ L'any 1623 arriba a Bellpuig un Sant Crist procedent de Bòrmio (Llombardia, Itàlia), de mans d'una tal Isabel de Casanova, qui el 1626 atorgava la imatge a la confraria de la Puríssima Sang de Jesucrist, organització que s'encarregaria de vetllar la treta per fer processons; el Llibre Ver documenta una sèrie de tretes, la primera recollida és del 1718, promoguda a causa de la sequera que patia la comarca (vegeu LVCB, doc. 17).³⁷

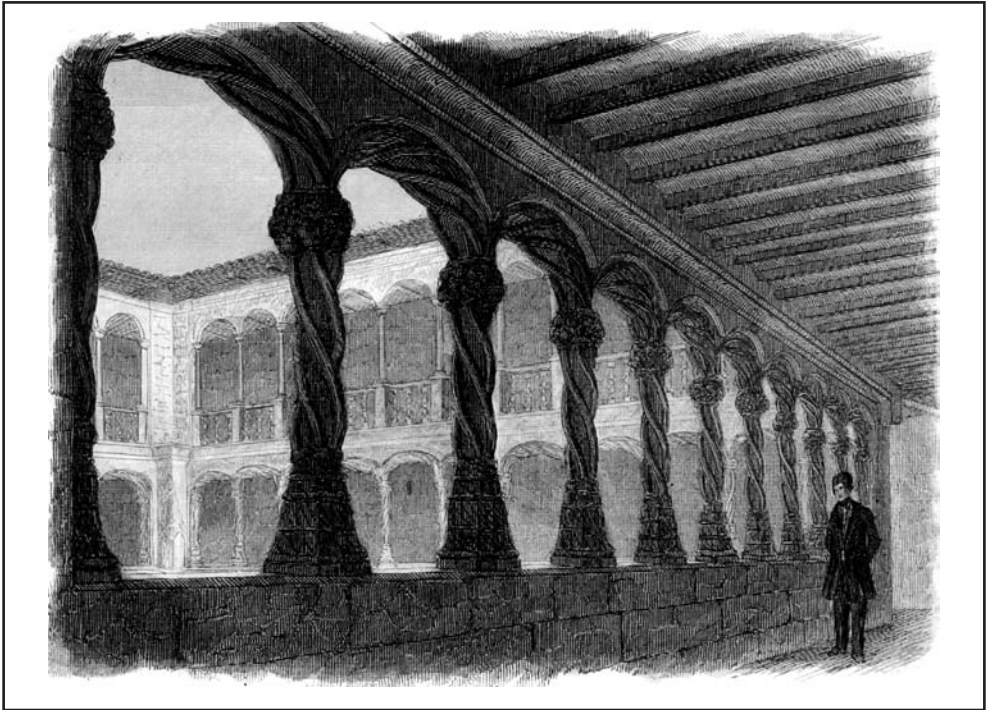
1. 5. Els últims anys com a cenobi franciscà i la desamortització

El 1794 els frares del convent beneeixen un tros de terra per a què pogués servir de fossar a uns soldats (vegeu LVCB, doc. 40), es tracta d'un episodi puntual de la Guerra Gran, conflicte bèl·lic sorgit entre el govern de Carles IV d'Espanya i la República Francesa (1793-1795). Pocs anys després, el 1807 es signava el tractat de Fontainebleu, que establia l'entrada de cossos de l'exèrcit francès per tal d'atacar Portugal. El febrer de 1808 s'apoderaren de Barcelona i altres llocs, i els intents de resposta precipitaren la guerra del francès vers el maig del 1808. A l'abril del 1809 tropes franceses s'apoderen de Lleida, seria en aquest moment quan es dataria una notícia del Llibre Ver (vegeu LVCB, doc. 50), els 4 mesos que els francesos estigueren al convent de Bellpuig, i van destruir bona part del mobiliari litúrgic de l'església. Anys després, a finals del 1813 es posava setge a la Lleida dominada pels francesos, llavors fou quan el convent de Bellpuig va exercir d'improvisat hospital militar; per aquest motiu s'hagué d'habilitar un espai, que es va trobar amb l'enderroc de 9 cel·les conventuals.

³⁵ F. GONZAGA, *De origine seraphica...*, pàg. 1113. També esmentat per: F. MARCA, *Chronica Serafica...*, pàg. 318; V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 22.

³⁶ V. SERRA BOLDÚ, *Calendari folklòric...*, pàgs. 58-59.

³⁷ J. TORRES GROS, "Descripció del St. Crist...", pàg. 50.

Ramon Alabern, gravat del claustre de la cisterna. Convent de Bellpuig (foto: Francesc PI i MARGALL, Catalunya, -Espanya. Obra pintoresca en láminas-, Barcelona, 1842, pàgs. 266-267).

Després d'aquests avatars bèl·lics, la comunitat del convent va reprendre la seva vida religiosa normal. Trobem documentat diferents visites del secretari provincial dels franciscans al convent, en concret en els anys 1819, 1824, 1826, 1827, 1828, 1830 i 1831.³⁸ Entre 1816 i 1829 es documenten un seguit d'obres d'arranjament (vegeu LVCB, docs. 52, 53 i 54). No sabem com va afectar el trienni liberal entre 1820-1823. Segons Barraquer Roviralta, el 1835 el convent tenia una comunitat de 9 sacerdots, 9 coristes, 3 llecs i 1 novici.³⁹ A finals de juliol del mateix 1835 es va precipitar una revolta antireligiosa a Barcelona, que es va encomanar arreu de Catalunya, ja que el poble considerava a l'Església el principal suport del carlisme. En aquest context s'emmarca una narració de Barraquer Roviralta, en la qual podem copsar la persecució que van patir els frares del convent de Bellpuig per part d'un grup de milicians que els volien matar.⁴⁰ En resum, els frares van marxar el cenobi cames ajudeu-me, i el recinte conventual va restar abandonat.

A partir del 1836, l'Estat va confiscar el convent i les seves terres ja que considerava que els béns estaven amortitzats, i calia alliberar-los, és el que s'ha anomenat com la desamortització

³⁸ APFC, *Llibre de patents del Convent de Sant Bartomeu de Bellpuig, 1753-1787*, (4/B/23), en apèndix.

³⁹ C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Las casas de religiosos...*, vol. I, pàg. 553.

⁴⁰ C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña...*, vol. III, pàg. 570-571.

de Mendizábal. En aquesta deixadesa, l'any 1839 Pau Piferrer va passar pel convent: *"ahora desierto, notablemente destrozado y amenazado de una total ruina"*. Arran d'això, Piferrer aboga per una protecció del mausoleu de Ramon de Cardona, i proposa: *"traslada a la iglesia parroquial del mismo pueblo"*.⁴¹ La crida de Piferrer va funcionar, doncs l'11 de maig del 1842 es realitza un trasllat solemne de les despulles mortals de Ramon de Cardona, i altres familiars seus enterrats al convent, cap a l'església parroquial; era l'acte final de tota una operació de salvament del patrimoni, la qual va permetre preservar la tomba renaixentista feta per Giovanni da Nola.⁴² Finalment, segons el Butlletí Oficial de la Província, els terrenys del recinte conventual foren subhastats en tres lots entre el març i el maig del 1843: un primer amb el convent pròpiament dit, o sigui, església, els dos claustres i l'antiga porteria; un segon amb el dormitori dels frares, ubicat a l'est de l'anterior lot, per tant comprendria la sagristia, la sala capitular, el refetor, la cuina i els pisos superiors; i un tercer anomenat *"edificio donde entraban los carruajes"*, situat al sud, on avui trobem la residència geriàtrica.⁴³ De tota manera, els compradors no van satisfer el pagament en els terminis previstos, i la propietat va revertir a l'Estat.⁴⁴ La finca fou catalogada amb el número 302 de l'inventari vell de béns desamortitzats, en concret dins la secció de finques urbanes del clergat, que tenia la Hisenda provincial (documentació avui dipositada a l'Arxiu Històric Provincial de Lleida). Un terreny que a partir del 1855, amb la desamortització de Madoz, tornaria a ser posat en circulació. El desembre del 1871 era subhastat, i el 19 de gener del 1872 era adquirit per Ramon Franquesa i Castells, que havia de pagar 6.035 pessetes en 20 terminis; essent inscrita al registre de la propietat el 18 de juliol del 1882 a nom de Josep Franquesa i Suñé, fill i hereu de Ramon Franquesa, fuster de Sant Martí de Maldà.⁴⁵

1. 6. Els Paüls i la Generalitat de Catalunya

Segons testimonis orals recollits per Barraquer Roviralta, Josep Franquesa actuava com a testaferro d'un parell d'homes de negocis que volien revendre la propietat al millor postor. Entre 1893 i 1896 es va acordar verbalment la venda del claustre a Ramon de Montaner i Vila, fundador de l'editorial Montaner i Simon, el qual volia posar-lo al castell de Santa Forentina, a Canet de Mar (el Maresme); també hi hagueren contactes amb l'industrial Manel Girona i Agraful. La vila de Bellpuig va assabentar-se de la pretesa alienació del patrimoni, va organitzar una comissió popular (encapçalada per Pau Bertran, Ramon Capdevila i Joan Baptista Font), i va aconseguir la venda a favor de la població, només pel preu de 1.000 pessetes, mitjançant escriptura feta el 6 de setembre del 1896 davant el notari de Bellpuig, Francesc Molina i Istúriz.⁴⁶

⁴¹ P. PIFERRER, *Recuerdos y bellezas...*, pàgs. X.

⁴² A. BACH, *Història del monestir...*, pàg. 39-43 i 48-53.

⁴³ Els terrenys de l'horta de convent (tres jornals i nou porques a la partida de la Serra, *"con una mina derruïda, blasa y aqueductos"*) foren subhastats el juny del 1841.

⁴⁴ C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña...*, vol. III, pàgs. 572-574.

⁴⁵ Registre de la Propietat de Cervera, finca 1.744 de Bellpuig, tom 496, llibre 22, folis 187-191. La finca no apareix registrada fins el 31 d'agost del 1880, i, com que encara mancaven pagaments, fou posada a nom de l'Estat. Josep Franquesa n'era l'amo des de l'acord signat el 14 de juny del 1880, davant el notari de Lleida Ignasi Sol i Bertran.

⁴⁶ V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 40; C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña...*, vol. III, pàgs. 574.

La comissió féu una crida a l'amor propi dels bellpugencs, en la que demanaven ajudes econòmiques per a la restauració del convent. Però davant les dificultats, el 25 de febrer del 1897 els representants de la comissió vengueren la finca a Salvador Oller i Vilamajó, prevere de l'oratori barceloní de Sant Felip Neri, per 5.000 pessetes; pactes signats davant el notari de Bellpuig, Francesc Molina i Istúriz. Acord que comptava amb el consentiment de l'anterior propietari, Josep Franquesa, que va rebre un 6% de l'import (300 pessetes) per evitar possibles reclamacions, degut a la diferència de preu. Una venda feta sota tres condicions: el no traslladar cap fragment del convent, i estimular la seva conservació; que l'espai fos habitat, de manera que s'havia de cedir a alguna comunitat religiosa de forma gratuïta, amb el permís del bisbat de Solsona; i que la comunitat escollida no tindria un límit de temps per a la seva estada, o sigui, que hi podrien romandre mentre no abandonessin l'edifici. El juliol del 1897 la comunitat triada fou la Congregació de Sant Vicenç Paül, que tot seguit van començar les obres d'acondicionament, sota la supervisió del pare superior Miquel Pedrós. L'1 d'octubre de 1899 s'inauguraven les noves dependències, que serviren com a lloc de formació dels missioners paüls.⁴⁷

El 6 d'octubre del 1909 Salvador Oller va vendre els terrenys a Jaume Gelabert i Torras, també prevere, per 10.000 pessetes, el qual havia de continuar les promeses fetes per Oller; pactes signats davant el notari de Bellpuig, Francesc Molina i Istúriz. El 25 de maig del 1919 Jaume Gelabert venia la finca als Paüls pel preu de 10.000 pessetes, en nom de la congregació actualment Eugeni Comellas i Viladomat; pactes signats també davant el notari de Bellpuig, Francesc Molina i Istúriz.⁴⁸ Entre 1922 i 1972 (i temporalment entre 1978-1981) el convent també va exercir l'ensenyament a nens de la vila de Bellpuig, amb un breu parèntesi a la guerra civil l'any 1937 en què el convent fou utilitzat com a hospital militar del front de l'Ebre i d'aixopluc dels refugiats de guerra.⁴⁹ La creació de l'Institut de Batxillerat el 1973 o la construcció del Col·legi Valeri Serra al Coscollar el 1981, juntament amb la davallada en les devocions dels Paüls, feren que en la dècada dels vuitanta del segle XX el convent tornés a quedar abandonat (només era custodiat per una família).

El convent fou declarat monument històric-artístic d'interès nacional mitjançant el decret 387/1984, 17 de desembre.⁵⁰ A partir del 1986, l'Ajuntament de la vila projecta l'erecció d'una residència per a la tercera edat. S'inicien unes gestions amb els Paüls, que acabaran el 7 de desembre del 1989 amb la signatura de donació del convent a la Generalitat de Catalunya, entre el conseller Joan Guitart i el visitador paül Josep Molet.⁵¹ Donació autoritzada a Roma el 9 de gener del 1988 per la *Sacra Congregatio Pro Religiosis et Institutis Saecularis*, i confirmada per la Generalitat amb el decret 200/1989, 23 de juny.⁵² Les condicions pactades foren: la donació a perpetuïtat de tot el recinte, exclosos els dos claustres, dels quals la congregació

⁴⁷ V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 40-42.

⁴⁸ Registre de la Propietat de Cervera, finca 1.744 de Bellpuig, tom 948, llibre 47, folis 89-91.

⁴⁹ J. TORRES GROS, *Història de Bellpuig...*, pàgs. 172-173.

⁵⁰ DOGC, núm. 510, 6 de febrer del 1985.

⁵¹ AMBE, Cultura, sig. 1.055, carpeta del convent.

⁵² DOGC, núm. 1.189, 1 de setembre del 1989. Segons el Registre de la Propietat de Cervera, finca 1.744 de Bellpuig, tom 1.915, llibre 124, foli 189, la donació definitiva no fou firmada fins el 13 de juliol de 1990 entre l'esmentat Josep Molet i Antoni Perramon, director general del Patrimoni de la Generalitat, davant el notari de Barcelona, Josep Alfons López i Tena.

*Vista del convent de Bellpuig, vers l'any 1913, des de la carretera de Belianes
(foto: fons Roisin, Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya).*

cedia l'usdefruit durant 30 anys, amb opció de compra; la Generalitat no podia transferir la titularitat, excepte a la mateixa congregació o al bisbat de Solsona; i una clara distribució de l'espai (el sector sud es cedeix en usdefruit a l'Ajuntament per a activitats d'interès social, la resta de convent queda pel departament de cultura per a usos turístics o de promoció cultural, tot i que l'església conventual hauria de ser administrada per la parròquia de la vila). La Generalitat va incorporar l'edifici a l'Oficina de Gestió de Monuments, la qual va obrir al públic una oficina de turisme a partir del setembre de 1992. El municipi va tenir cura de la residència geriàtrica, situada al sector sud, inaugurada a l'octubre del 1994, i ara gestionada per la Fundació Pere Mates. L'Ajuntament, amb el permís del Departament de Cultura, també ha tingut protagonisme en la resta de l'edifici, des d'una vessant cultural: a la primera planta trobem provisionalment l'arxiu municipal (des de l'abril del 1995), a la sala capitular hi ha una exposició de ceràmica (trobad a l'església parroquial el 1969), i a l'església conventual o al claustre es realitzen concerts de música.

2. Bibliografia

Joan AINAUD de LASARTE, "Documents de Nàpols i Bellpuig sobre el Renaixement i Catalunya", a *D'Art*, 20, Barcelona, 1994, pàgs. 267-280.

Antoni BACH i RIU, *Història del monestir de Sant Bartomeu de Bellpuig i el seu mausoleu*, Arxiu Diocesà de Solsona, Bellpuig, 1990.

Cayetano BARRAQUER ROVIRALTA, *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, 2 vols., Impr. F. J. Altés y Alabart, Barcelona, 1906.

Cayetano BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, 4 vols., Imp. Francisco J. Altés y Alabart, Barcelona, 1915-1917.

Marià CARBONELL i BUADES, *Convent de Sant Bartomeu de Bellpuig*, (Monuments de Catalunya), Curial, Barcelona, 1994.

Joaquim GARRIGA - Marià CARBONELL, *L'art del Renaixement. Segle XVI*, (Història de l'art català, IV), 1986, (edició consultada: Edicions 62, Barcelona, 1994).

Francesco GONZAGA, *De origine seraphica religionis franciscanae eiusque progressibus, de regularis observantiae institutione, forma administrationis ac legibus, admirabilique eius propagatione*, Roma, 1587.

Ricardo LACORTE, *El «convento» de Bellpuig*, Vilamala, Barcelona, 1949.

Francisco MARCA, *Chronica Serafica de la santa provincia de Cataluña, de la regular observación de nuestro padre S. Francisco*, 1764, (edició fascímul: a cura de José Martí Mayor, Cisneros, Madrid, 1987).

Fernando MARÍAS, "La arquitectura en la ciudad de Valencia en la encrucijada del siglo XV: lo moderno, lo antiguo y lo romano", a *Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte*, XII, Madrid, 2000, pàgs. 25-38.

Ramón MIRÓ, "La construcció de l'església del convent i altres obres realitzades per Pau Aguiló al primer decenni del segle XX", a *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 12, Bellpuig, 1999, pàgs. 17-39

Pablo PIFERRER, *Recuerdos y bellezas de España*, I (Cataluña), Joaquim Verdaguer, Barcelona, 1839.

Joan Francesc RÀFOLS, *Diccionario de artistas de Cataluña, Valencia y Baleares*, 5 vols., 1951, (edició consultada: Millà, Barcelona, 1980).

Jaume RIPOLL VILAMAJOR, *Documentos inéditos con que se demuestra la existencia de un monasterio de Premostratenses en la diócesis de Vich a principios del siglo trece*, Ignacio Valls, Vic, 1827.

Valeri SERRA i BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig*, Tipografia Sol i Benet, Lleida, 1908.

Valeri SERRA i BOLDÚ, *Calendari folklòric d'Urgell*, 1914, (edició consultada: Publicacions de l'Abadia, Montserrat, 1981, -fascímil-).

Santi TORRAS i TILLÓ, "La casa dels barons de Bellpuig o l'ascendència d'Itàlia en l'art i la societat catalana dels segles XVI i XVII", a *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 12, Bellpuig, 1999, pàgs. 75-102.

Jaume TORRES i GROS, *Història de Bellpuig dins del principat de Catalunya*, Imprenta Saladrigues, Bellpuig, 1980.

Jaume TORRES i GROS, "Descripció del St. Crist de Bormio i noves llegendes històriques", a *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 8, Bellpuig, pàgs. 47-52.

Luke WADDING, *Annales minorum seu trium ordinum a S. Francisco institutorum*, 1628-1654, (edició consultada: a cura de José Maria Ribeiro da Fonseca, Tip. Rocco Bernabò, Roma, 1731-1886, 18 vols.).

Joan YEGUAS, *L'escultura a Catalunya entre 1490 i 1575. De la tradició medieval a la difusió i consolidació de les formes «a la romana»*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 2001, (col·lecció de tesis doctorals microfityxades, núm. 3.892).

Joan YEGUAS, "Sobre Beatriu Fernández de Córdoba (1523-1553) i la seva família", a *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 14, Bellpuig, 2001, pàgs. 69-102.

Joan YEGUAS, "Obres en el convent i el castell de Bellpuig (1510-1550)", a *Urtx*, 17, 2004, en premsa.

3. El Llibre Ver

Llibre ver de est Convent de Sant Barthomeu de Bellpuig, que conté las cosas memorables que diferents guardians y presidents han deixat notat en lo arxiu, y ara novament copiadas fielment essent guardià lo R. P. F. Antoni Ferro als 17 de febrer del any 1743.

Libre Ver de est
Con. de S. Barthomeu
de Bellpuig, que conté

tas cosas memorables que
diferents Guard. y Prelid.

han deixat notat en lo Ar.

xiii, y ara novament
copiadas fielment essent

Guardia lo R.

P. F. Antoni

Ferro

als 17

de
Febrer

del any

1743

1. 1531, 15 març.

Acta notarial feta en motiu de l'arribada i enterrament de les restes mortals de Ramon de Cardona, senyor de Bellpuig i virrei de Nàpols.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 1.

[Et] quia maxima verum verborumque intemerata fides animum presenti pignore firmiter, hoc irrefregabili testimonio voborato corpus illust. D. D. Raymundi de Cardona (qui ingens jacet littore truncus) in hoc marmoreo cenotaphio sub tutela fratrum minorum fide reliquid. [C]um memoria hominum cabilis sit: ad perpetuam rei memoriam ne huius tanti illust. defuncti, vivis oblivioni madatur notum sit omnibus inspecturis quod anno a salute humani generis 1531 idibus martii fuit translatum corpus illust. D. D. Raymundi de Cardona viceregis neapolitani, per honorabilem virum Joannem Baró de villa Castilionis (dicta de Farfanya) oriundum, in has divi Bartholomei apostoli prope villam Pulcripodii sacras edes, sub cura fratrum minorum de observantia observant quod quidem corpus quedam arca duobus seris firmiter clausa [...]ribat. Et ad instantiam magnifici viri Jacobi Fernandez dictae villae [et] Baronia Pulcripodii procuratoris fuit aperta, et aprelibato Joan[nes] Baró fuit requisitum, an illud met corpus et quod sibi traditum [fu]it ab illus^a. D. D^a uxore quondam eiusdem in Castello Novo civitatis Neapolitana. Qui quidem Joannes Baró juramento asseruit illud met corpus esse quod sibi traditum fuerat, ut iam predictum est. Et ad hu[...] veritatis testimonium corroborandum, rei presentis, fuerunt testes magni[fic]i Petrus de Juera, Ludovicus de Turelló, Marlès de Arcia milites quidum viveret conversati sunt, et asseruerunt, illud met fuisse. Quamobrem in presentia prefatorum, eret non, fratrum in prescripto convent, pro tunc comorantium videlicet R. P. Fr. Gabrielis Belvell guardian, P. Fr. Balthasarius Bovet vicarii, fratriis Joannis Pruna, Bernardí Salaverda [et] aliorum prefati conventus positum fuit in monumentum marmoreum [...]iadem ecclesia situm, et sua effigie insignitum a famosissimo artifice Joanne de Nola perfectissima ante constructum. Que omnia supra e narrata redegit in actum venerabilis Joannes Borràs presbiter et vicarius dictae villae. Anima ante tua illust. domine in pace requiescat, amen.

Super honos, nomenque tuum laudisque manebunt. Ego Joannes Borràs predict Pulcripodii-que vicarius confiteor totus predictus esse verum.

[...] vicarius [...].

2. 1628.

Descripció de les obres de clavegueram fetes en el convent.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàgs. 3-4.

Obra de la clavaguera mestra la qual se reedificarà lo any 1628.

Primo lo principi de la clavaguera es en lo saller a la vora de la paret forana del quarto, y arriba fins a la cantonada de dit quarto devant la mare de la font, y devant dita cantonada es la clavaguera dos canas baix de terra, la qual arriba fins devant la porta del ort dita alsada de un home passant tota drete fins lo lloch anomenat la vinya gran.⁵³

Mes se ha de anotar, que devant la porta de la cuyna en una pedra que tindra est senyal X, que diu assí es, hi a un forat a dos palms de terra per ahont pot baxar un home dins dita clavaguera.

Mes se nota, que antes de arribar a la porta del ort ya altra bora feta a modo de pou a dos palms de terra devant la porta anomenada del rustica ab una pedra que te est señal +.

Mes se nota que del rentador de la cuyna passa una clavaguera que atravessa la paret, y ve a caurer a la boca de la clavaguera mestra, que diu assí es.

Mes se a de notar que la mare de la font hixen dos canonadas de plom, la una atravessa la clavaguera, y sen va a la cuyna vora la paret que mira al mitgdia, y la altra sen va vora la clavaguera de la part de la escala del safareix, y arriba al surtidor, y del surtidor ne ixen dos, la una va a la sacristia, y la altra per lo mitg de la porta rustica, y va per lo claustro avall.

Mes del rentador parteix una clavaguera, y passa baix la porta de dit rentador, y va a finir a la bora de la claveguera principal que diu assí es.

Mes se ha de notar, que la regadora del ort parteix de la porta del rentador, y passa junt a la paret de la vinya que està adornada de euras, y travesa lo quarto de las secretas, y trau bora a la vinya gran.⁵⁴

Fr. Hieronim Garbí guardia.

Mes se ha de notar que la aygua que no volen a la sylerna (que antes desguasava per lo saller) a la clavaguera mestra, ara desguassa al camí real, o carretera, y corre per mig del passadis del claustre dende la pica a la part del saller fins a travessar la paret mestra forana de la carretera.

3. 1633, 25 d'octubre.

Enterrament de Girart Batlle, síndic apòstolic del convent, en el qual hi ha disputes sobre un privilegi concedit als frares del papa Pius V.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 4.

Nota principal per enterrar lo Sr. síndich ab creu alta.

Vuy als 25 de octubre 1633 fou enterrat a est convent franciscà Girart Batlle de Bellpuig, y síndich apostolich del convent, y anant la Comunitat ab creu alta per acompanyar lo cos, y no volent los senyors capellans que nostre Comunitat portas creu alta, despres de moltes contiendas, fou precis que lo pare guardià tornas al convent a buscar nostres privilegis, y los va llegir la bulla de Pio 5, la qual es en lo llibre de las bulles apostolicas del pare Rodríguez en lo folio 883, y vistos per los capellans nostre privilegis se asosegaren, y anaren, y vin-

⁵³ Tatxat: que vuy es camp. Afegit a damunt: que se planta lo any 1754.

⁵⁴ Taxtat il·legible de dues ratlles i mitja.

gueren ab creu alta acompanyantlo cos fins al convent, sent tot lo poble per testimoni dia y any ut supra.

Fr. Sebastia Miro guardia.

4. 1646, 26 deembre.

La vila de Bellpuig fa el vot de celebrar una diada el 15 de febrer, coneguda popularment com Sant Antoni de la Sitja, després de lliurar-se del domini dels soldats en la guerra dels segadors.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàgs. 4-6.

a. V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàgs. 28-29.

b. (fragmentàriament) A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 29-30.

En lo any 1646 en lo mes de octubre, vingueren ab gran exercit format los castellans, y feren grandissims danys a tota esta plana de Urgell, y entraren en esta vila de Bellpuig presidi al castell. Los habitants de ella vehentse tant oprimits dels soldats que feyan mil insolencias, desemparaven los demes la vila, y los que en ella quedaven vehense tant oprimits, y los grans treballs, y afliccions que passavan, desesperats de remey, y ab gran perill no sols de perdre tots los bens, si tembe ab temor de perdre los propias vidas, resolgueren de fugir, y abandonar la vila, la qual resolucio sabuda per mi infra escrit, prenguí ab tot secret als senyors pahers, y lo senyor Ilario Ribes notari, y los representí devant de una capella de S. Antoni de Padua, que en las necessitats, y majors apretos devian recorre a Deu Nostre Senyor, y elegí algun St. per medianer que aplaias la ira de Deu, y que a mi me aparexia convenient que ells junt ab mi fesen vot, y elegiren per protector, y defensor desta vila al gloriós St. Antoni de Padua, suplicantli que si ell conservava la vila de Bellpuig, y no permitia la cremasen, ni saquejasen la iglesia, ni las casas que havian quedat ab gent prometian fer festa de precepte la sua diada. Est vot se feu a 28 de octubre dia de St. Simon y Juda.

Lo dia de St. Esteva los senyors pahers vehense libres dels parills que sels havia amanaçat de ser cremada, y saquejada la vila, me enviaren a buscar per a que entràs en consell antes que traguesen nous pahers, y se proposà al dit consell tot lo sobre dit, y despres de haverlos feta una platica a proposit, tots una voce clamantes de viva St. Antoni fases festa, y publicques lo vot, y considerant que tal vegada per venir lo St. en temps del batre molts no observarian la festa, determinà la vila de comum omnium consensu se celebra dita festa lo dia de la traslacio de dit St. als 15 de febrer, obligantse los senyors pahers venir tots los anys a esta casa al offici ab la pompa ordinaria, y se adverteix que lo Convent no te obligacio ninguna, si sols la vigilia per cantar completas se aguardan dits senyors pahers, y ells fan posar la cera al altar, y al offici se predica, donant la vila per lo sermo una dobla esto es 5 ll. 2 ss.⁵⁵ Fr. Joseph Closas president.⁵⁶

⁵⁵ Tatxat: se nota que ara se tenen de avisar los senyors paers la [...] vigilia, y una se avisan, no venen, ni pagar la festa.

⁵⁶ Tatxat: se nota per evitar discordias, que en la sobredita festas despues se fas completas baixan los religiosos a donar las gracias als senyors regidors y lo mateix se observara despues del offici. Fr. Juan Juncosa guardia.

5. 1651, 23 febrer.

Desatenció que tingueren els paers de Bellpuig amb el Convent, després d'acollir en període d'epidèmia a un senyor, a petició dels paers.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 6.

Sapian los P. P. Guardians lo quem succey als 18 de febrer 1651 ab los Srs. pahers de esta vila de Bellpuig, y fou que per las malas novas que corrian del mal contagios, feyan guarda a la vila, y com era just guardava yo lo contagi y no admitia ningu que no portàs sello de la vila. Succey pues que lo Sr. mosen Rafel Grinyó vicari de dita vila venia de Valls, y no bostant que portava bolleta de dit poble, de Sarreal, y de Belltall, nol volguerem dexar entrar, y un dit Sr. Grinyó los digues ahont gustavan que anàs a purgar, li respongueren que ab nom seu (dich) dels Srs. pahers, sen vingues assí al convent, y que yo lo acully per aquella nit, lo que vaig fer. Lo endema vingue lo sindich de la vila donantme gràcies de part dels Srs. paers del favor los havia fet de acullir lo Sr. Mn. Grinyó; y la paga de eix pobre servey fou llavarmelo comers per aver tingut dit Sr. Grinyó en esta casa per orde seu, y va durar 3 dies; y venint al convent per a que dit Grinyó entràs a la vila, foren tals, que ni a mi, ni a ningun religios digueren paraula, dexanme ab lo comers llevat, y no voler que ningu del Convent entràs en lo poble; y si be es veritat que a vista de la sua desatenció, no volguí dexar entrar a ningu de Bellpuig en casa, y maní tancar las portas de la iglesia, perque compreguesen nols haviam menester. Pero succey que arribàs en esta ocaseo N. M. R. P Fr. Francesch Figueres que era comissari provincial, y informat del fet digue que se proseguís en lo començat, que si la vila estava pertinans en no tornar lo comers, que ells formaria un memorial en dret, y que no reparesem en comprar blat a qualsevol preu, que ell faria que la vila de Bellpuig lo pagaria. Pero vingue lo sindich acompanyat del Sr. Dr. Novell, y donaren satisfacio al Convent, y a N. P. comisari provincial de la desatencio havian tingut. Axo es lo que succeí, y perque conste ne fas la present claricia. Vuy 23 febrer de 1651.

Fr. Francesch Magrinya, guardia.

6. 1660, 9 agost.

Disputes entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres pel control dels diners recaptats, amb el resultat d'un mort per arma de foc, i el posterior empresonament de l'assassí.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàgs. 7-8.

Memoria sia als P. P. guardians que vindran com als 25 de juliol 1660 alas 5 horas de la tarde poch mes o menos, dia de St. Jaume; com aques mes de un any que los capellas de la Unio y de la Comunitat estiguesen dividits per algunas pretensions, y plets aportavan, vingueren a maliciarse tant los animos que succeí lo seguent. Mosen Isidro Granyó, y mosen Bajet capellans de la Comunitat anaren a la iglesia mayor, ahont trobaren al capella major, y a Mn. Miquel Castanyer capellans de la Unio, los quals tenian alesores la bossa de las distribucions, la qual pretenian los tocava tenir, y demanantla los dits capellans de la Comunitat pretenenlo mateix, respongue lo capellà major, que la demanasen per justicia que ell la donaria, altrament no; y luego digue mosen Bajet un dels dos de la Comunitat, a mosen Miquel Castanyer altre de la Unio, V. M. volnos donar la bossa, y respongue que no, y luego digue mosen Guar-

gas mire Sr. capella major, que estos senyors portan pistolas, y respongueren los capellans de la Comunitat, si quen portam, y apuntant cada un al seu, mosen Rafel Granyó tirà, y matà al dit Francesch Alsina capellà major stant dit mort revestit ab sobrepellís, y museta al peu de las escalas del presbiteri de dita iglesia major. Lo matador encontinent fugí a est convent, y fou amagat a la sisterna, y acudint luego lo batlle ab tot lo poble lo cercaren ab molta diligencia per tot lo convent gran rato, y per ultim regonagueren dita sisterna de ahont lo tra-gueren, y luego del sagrat: protestant lo Convent de la injuria se li podia fer. De repenta lo aportaren a la presó al mitg de dos religiosos per temor los del poble nol matasen en mans del batlle, que era Francesch Fabregas. Vingue luego lo dagà de Tarrega demanant dit pres de part del Sr. bisbe de Solsona, y nol volgueren donar. Despues lo portaren a St. Martí, y pas-sats alguns dias lo portaren a Tarrega de ahont sel ne aportà lo fisch del Sr. jutge del breu que era Dn. Joseph Cors, a Barcelona, lo sobre dit dagà constituy aconomo al P. Pere Raxach reli-giós de est Convent, y va exercí lo aconomat 3 semmanas, y per estar la iglesia major pollu-ta per causa de la mort, la Comunitat de religiosos ab creu alta anaren a la casa del mort, y lo acompanyaren a est convent, y fou depositat al capitol en dita professó no asistian de cape-lans sino lo diaca, y lo sudiaca, los mes eran religiosos, menos un que acompanyava lo dol. Se li canta lo ofici ab to[ta] solemnitat, y la missa de dijous per dits religiosos, y per ser lo par-ticular, y digna de notar fas la present dia 9 de agost de 1660.

Fr. Pere Blasco guardia.

7. 1661, 25 novembre.

Sobre el pagament d'un nou impost al capítol de la Seu d'Urgell, ja que un canonge de la diòcesi d'Urgell havia trobat referències arxivístiques en què el convent de Bellpuig tenia canonges.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 8.

Nota que los P. P. guardians que vindran, com als 25 de novembre 1661 rebí una entima de part del Sr. Christofol Corominas canonge de la Seu de Urgell, com a jutge, y comissari apos-tolich, en quens manava que dins 6 dias pagassem lo que devia est Convent de quarto, y escusado, y quant no nos es comunicava, y posava entradit. Fiu diligencia per saber per quin titol est Convent, o per que causa tenia de pagar, y com no se troba cosa alguna ab varias dili-gencias ques feren, envihi luego un religiós a la Seu de Urgell, dient al Sr. canonge Coromi-nas que est Convent nos tr[o]bava que ya may agues pagat tal cosa, ni se crea tingues tal obli-gacio, y que se servis sa marce dirme los titols, o causas perque deviam pagar, y la resposta fou, que açava lo entradit; y es que en un llibre hi a en la Iglesia de Urgell, diu que en lo con-vent de Bellpuig hi avia agut en algun temps canonges, y ques deya, o se intitulava Sta. Maria, y no es veritat, perque en est Convent may hi ha agut sino una hermita de St. Bart-homeu, y despres trobaren altre llibre que deya ser est convent a invocacio de St. Barthomeu, y per lo que podria succeir en lo temps esdevenidor fas la present dia y any ut supra.

Fr. Pere Blasco guardia.

Nota: lo monastir de canonges premostratenses de las Avellanas te la invocacio de Sta. Maria de Bellpuig, y es del bisbat de Urgell; y aquest Convent ja era en lo any sobredit del bisbat de Solsona, y antigament del bisbat de Vich.

*Pau Aguiló, segona església del convent de Bellpuig, 1903-1906
(foto: V. SERRA i BOLDÚ, Lo convent de Bellpuig..., pàg. 8-9).*

8. 1669, 1 desembre.

Notes de protocol per a la rebuda de Francesc III Fernández de Córdoba, duc de Sessa i fundador del convent.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 9.

Nota de com se ha de rebre lo Ex. Sr. duch de Sesar en lo convent, com a patro de ell, y lo que deu fer un guardia antes que arribe a la vila.

Al primer de desembre 1669 molt tart en esta vila de Bellpuig lo Exm. Sr. Dn. Francesch Folch de Cardona duch de Sesar, virrey, y capita general de est principat de Catalunya, lo qual lo dia antes per orde de N. M. R. P. provincial, aní a Lleyda a visitar-lo, donarli la benvinguda, y offerirli lo convent de part de dit P. provincial Fr. Josep Duran, y de tota esta Comunitat, y no resolent dit Sr. lo ospedarse en lo convent per ser molta la comitiva que anava en sa familia, se ospedà en la vila, y lo endema de matí aní a donarli lo bon dia, y dientme ell que luego seria al convent torní a disposar la Comunitat per rebrerlo, y fou desta manera. Mis que la Comunitat ab creu alta, yo revestit ab capa pluvial, diaca, y subdiaca, acolit, seraforis, y portacreu al pati de la iglesia, seguint en totas las serimonias que porta lo seremonial de la orde quant se reb un princep, mudant en la oracio lo nom de princep, ab lo nom de patro, etc, y se feu d'exa manera per saber dels homens antichs, y vells desta vila, que ab exa forma y seremonia avian rebut lo avi del duch que es vuy; y vehent nos trobava en est llibre ninguna nota, determiní posar esta claricia en est llibre per traurer de perpleccitat los guardians o presidents que vindran vuy dia y any ut supra.

Fr. Francesch Bertrana president.

9. 1682, 25 novembre.

Descripció del sistema de canalització d'aigües de pluja per poder omplir la cisterna.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàgs. 10-11.

Nota de las cosas necessarias deven saber los P. P. guardians en quan a las obras se feren en temps del P. Vicens Molins, y del P. Joan Salvador guardians de est Convent als 25 de novembre 1682.

Primo quant voldran possar aygua a la sisterna han de traurer lo prim[er] raig de las canals, o tauladas, y tambe del pati de la sisterna fora, y per a ax[o] trobaran una pica al cantó del claustro de la part dels cups, a la qual pica hi ha dos forats ab un bastó per tapar lo un, o laltre quant sia menester; advertint que lo forat de la part del claustro, fa cap devant dels cups, y de allí passa per lo sellé vora la paret mestra, y fa cap a la claveguera major. Lo altre forat de la pica esta a la part de la sisterna, y es per a quant sia fora lo primer raig, fer anar la aygua a la sisterna.

Mes, al cantó del claustre de la part de la sagrestia hi ha altre pica ab dos forats com la primera, lo un que trau lo primer raig va per una clavaguera que passa per davant de la sagrestia, y per lo mitg de la porta del rustica, y luego se ajusta ab la clavaguera mestra; y lo altre forat de la pica cau a la sisterna.

Mes, en lo claustro mes alt hi ha 4 canals de pedra picada, los 3 donan la aygua al pati de la sisterna, y lo altre sols es per correspondencia, la primera canal de ma dreta entrant a la porta del claustro, se recull la aygua de un vasant de la iglesia, ahont trobaran dos ambuts de terra grans, porque laygua passe mes conduyda. En lo altre cantó del claustro hi fa cap la aygua de la teulada de damunt la escala gran, y part de la taulada del refató, y a dita canal trobaran dos canals de teula que passa per dintre de la paret de una part, y altre, y donan a una piqueta de pedra que hi ha al cantó del claustro. En lo altre cantó del claustro devant de la porta, es la altre canal ahont hi fa cap partida de la aygua de la taulada de refató, y la taulada de la algolfa, ab una canal que passa per dintre dita algolfa; y se a de advertir, que dita canal es mes de dany que de profit, porque plouurer fort, cau la aygua al trebol de la algolfa, y fa gran dany axí en lo rebost ahont se posa lo blat, com tambe a las celdas que stan sota.

[Mes] se ha de notar que las necessarias, o sacretas, per la salut dels religiosos [se] deven netejar de tant en tant, y per axo se fa venir la aygua del [sa]fareix, quan esta ben ple, per un forat que hi ha a dit safareix de la part de la vinyeta, fent una regadora del forat fins al galline vell ahont trobaran una canal de pedra per ahont entra la aygua a las sacretas, y ab un bastó se remena, y de aquexa manera sen va la brosa per un forat [...] clavaguera que fa cap a la vinya gran, vuy es camp.

Tambe se adverteix que lo safareix se deu escurar de tant en tant, per quant hi entra molt fanch, y si se retarda molt, volen dir que lo fanch se corromp, y causa enfermedats al convent.

Fr. Joan Salvador guardia.

10. 1688, 7 de setembre. Arribada al convent d'una relíquia de sant Adrià.

[A]. Original perdut.
B. LVCB, pàg. 11.

Reliquia de St. Andria martir. En lo any 1688 a 20 de novembre, Fr. Bernardino Berenguer comissari de Jerusalem, havent vingut de Roma de acompanyar los pares vocals del Capítol General, porta una reliquia del os de la cuixa de dos palms de llarch la qual es del glorios St. Adria martir, que es a 8 de setembre. De la qual sen ha tret un acte que està en lo archiu; y porque sia notori a tots los P. P. guardians, que tingan cuidado de que se conserve, y guarde, se col·loca en lo sacrari; y per si fos cas que lo acte del dit arxiu se perdés se trobarà en los papers, o escripturas de Anton Thomas notari de Bellpuig, y per ser lo ver fas la present dia 7 de de setembre 1688.

Fr. Nicolau Compte guardia.

11. 1688-1695. Descripció de les canonades d'aigua que anaven a un surtidor i a la sagristia del convent.

[A]. Original perdut.
B. LVCB, pàg. 12.

Nota de la aygua que va al surtidor, y a la sagristia.

Sapian los P. P. guardians que vindran, que la aygua que va al surtidor de la plaça del rustica passa per devall lo safareix, la qual hix per una axet[a] de bronze tancada dintra de un armari ab clau, que es dins lo rentador, y passa per lo mitg de la porta de dit rentador ab canonada de plom; y se adverteix que si per algun cas se ha de desfer, o descobrir, vagian ab cuyda[do] perque no patesca dita canonada, encara que va cuberta de teulas.

Mes, la aygua que va a la sagristia, y als lleons hix de la axeta de dit armari, y a una cana poch mes o menos del surtidor, se divideix, y se coneix dita divisio ab unas regatas de pedras llargas, que tiran cada una per sa part.

Fr. Francesc Ferrer guardia.

12. 1695, 21 març.

Francesc de Llar, comte de Llar, fa donació al convent d'un reliquiari amb diferents relíquies de sants o objectes sants.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 12.

Nota del reliquiari de St. Antoni de Padua.

Sapian los P. P. guardians que vindran, que sent guardia de est Convent lo P. Fr. Francesc Malagarriga, lo Illtre. Sr. Dn. Francesc de Llar compte de Llar donà a est Convent de St. Bartomeu de Bellpuig un reliquiari de plata en lo qual hi ha lignum crucis, una reliquia de St. Antoni, de Sta. Polonia, y de altres sants, y lo donà lo dia 21 de març de 1695.

Fr. Francesc Malagarriga guardia.

13. 1699, 28 novembre.

Félix Fernández de Córdoba, duc de Sessa, fa acte de donació al convent d'una partida de llenya, fet que volia repetir anualment perquè li interessava renovar la dotalia.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 14.

Nota de la lleña que da el Sr. duque de Sessa al Convento.

Sean los padres guardianes venideros, que quando el Exmo. Sr. duque me escribió esta carta, envió otra al Sr. Pedro Gomar, como a lugarteniente de Governador, y tesorero, en la qual le deva orden que todos los años mandasse traer al convento 25 carretadas de leña, y que se pagassen los portes del dinero de la tesoreria; y esto hizo dicho Sr. para revalidar la dotalia de este Convento, movido de una carta le escribí, y a su respuesta me embio la que esta ingerida en la tras pagina, dando orden a su lugarteniente, y tesorero cobrase todos los años recibo del P. guardian para que le constasse de su cumplimiento; por lo que tendr[...] cuydado los P. P. guardianes de cobrar dicha leña, y evitar enviar al bosque sin licencia del

Governador por ser esta la voluntad del Sr. duque en fee de lo qual ago la presente nota dia 28 de novembre 1699.

Fr. Salvador Trullás guardian.

14. 1702, 20 abril.

Visita al convent de la reina Maria Lluïsa Gabriela de Savoia, primera muller del rei Felip V.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàgs. 14-15.

Entrada de la reyna en este convento de Belpuche.

Sean los P. P. guardianes como a los 20 de abril 1702 por ocasion de passar a Napoles nuestro rey Felipe V, dexo a su muger la reyna Dna. Luysa Gabriela en la ciudad de Barcelona, para que se fuesse en la corte a Madrid, y passando por esta villa, a la una de la tarde vino en este convento. Salio el P. guardian revestido con pluvial con diacono, y subdiacono, y juntos fueron con el gremial a la puerta de la iglesia, llevando el P. guardian la veracruz, y la Comunidad en procession, en donde encontraron a su magestad. Llegados allá tomó el P. guardian el hisopo y dio agua bendita, y le hizo adorar la veracruz, y despues se puso su magestad en medio del presidente, y diacono, y cantando el Te Deum se fueron en procession al presbiterio en donde se arrodilló su magestad sobre dos almoadas que estavan prevenidas; y el P. guardian dixo las oraciones que por tal funcion lleva el seremonial, y dichas le hizo adorar la veracruz, y se despojaron. Miro su magestad con atencion el sepulcro del Exmo. Sr. duque, entro por el claustro andando el P. guardian a su lado. Bolvio a la iglesia, y en el portic[...] [...] el P. guardian la mano. Aquesta nota para que consta de la entrada de su [...] este convento, y anno ut supra.

Fr. Salvador Trullás guardian.

15. 1702, 8 i 20 setembre.

Funeral fet al convent en honor a una de les mullers de Félix Fernández de Córdoba, duc de Sessa. I funerals fets als pobles de la Baronia de Bellpuig.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàgs. 15-16.

Funerales de la Exma. Sra. Duquesa de Sessa.

Nota sea por los P. P. guardianes venideros, como por muerte de la Sra. Duquesa de Sessa, que murió a 10 de agosto de 1702, el Sr. Pedro Gomar procurador general de su Ex. dió orden para que se celebrasen sus exequias en este convento (como en semejantes casos se ha siempre estilado), por lo qual mando venir carpintero para formar el tumulo, dando dicho Sr. la madera, baetas, y achas, y se hizo con la mayor forma, y pompa que se pudo, y se pusieron en dicho feretro setenta y dos achas amarillas, aunque el intento del Sr. Gomar era poner ciento, y no se encontraron. Dia 4 de septiembre se hizo la funeral en esta forma. La vispera

antes se tocaron las campanas de la villa, y convento haziendo 3 toques generales, al amanecer se bolvieron a tocar otros 3 toques. Entre las 9 y las 10 horas vino el luto en esta orden: Juan delante todos los sres. del consejo de la villa con su capas negras; despues se seguian los bayles de las villas, y lugares de la Baronia con sus capuces, a quienes ladeavan respectivamente sus jurados; al ultimo iva el Sr. procurador general Pedro Gomar, y le ladeavan los jurados de la villa vestidos con las gramachas negras. Assí que huvieron llegado empessaron los reeligiosos, y sres. clerigos de la villa en el coro, la missa de requiem con toda solemnidad. Al ofertorio se predicó, por dezir que assí se estilava en otras ocasiones. Acabada la missa baxaros religiosos, y clerigos, y en medio de la iglesia se cantaron los responsorios, y preces con toda [...]a, y solemnidad, y se concluyó la funeral. Luego salio el P. guardian, y religiosos mas praves para acompañar al Sr. procurador general, y demas sres. hasta la rexa de fuera al portico, y las achas del tumulo se bolvieron al Sr. Pedro Gomar [...] lo que ago esta nota, por no haverse hallado en todo el archivo cosa alguna [...]da entre los papeles del Exmo. Sr. duque, y para que sepan los P. P. guardianes venideros como se hizieron estas funerales, y como se han de hazer q[...] venga el caso dexo esta nota oy dia 8 de septiembre de 1702.

Fr. Francisco Matheu guardian.

Se advierte tambien que despues de echas dichas funerales, se junto la baron[ia] para deliberar si se avian de juntar las cabeças de las villas, y lugares, y juntos la funeral en nombre de Baronia en este convento, como algunas vezes lo havian practicado, y la resolucion fue, que cada uno hiziera su funeral en su pueblo segun su posibilidad; y los sres. de esta villa de Bellpuche la hizieron en este convento, por haver hallado alguna nota, que assí se havia echo otras ocasiones. Se convidaron los sres. R. R. clerigos, y no quisieron venir por ser tenua la caridad que davan, con que solo asistieron tres, o quatro de particulares, los quales junto con los religiosos cantaron en el coro la missa de diffuntos con toda solemnidad; y huvo en dicha missa sermon . Ago esta nota para que quando venga el caso sepa el convento que la villa tambien haze la funeral en el oy a los 20 de septiembre 1702.

Fr. Francisco Matheu guardian.

16. 1705, 22 i 27 agost.

Francesc Comes, comte de Rocamartí, envia una carta al convent sobre la fundació d'una missa que féu la seva muller, Mariana Alegre.

[A (nota)]. Original perdut.

B (nota). LVCB, pàg. 16.

A (carta). Original: LVCB (foli solt, paginat com a 17 i 17 bis.).

Nota de una carta del Sr. conde de Rocamartí.

Sean los P. P. guardianes como a los 27 de agosto de 1705 recibi[...] una carta la qual va aquí ingerta, del Sr. conde de Rocama[artí,] en donde veran quando sucediera en poder de quien esta el fest[eja]mento de la missa cotidiana que funda en este Convento la sra. D[na.] Mariana Alegre, muerto que sea el Sr. Dn. Antonio Solá su n[ieto] sin sucession legitima, el qual oy vive con poca salud, sin ser casado.

Fr. Pedro Boix guardian.

Señor⁵⁷ mio mi muger Dna. Mariana Alegre en su ultimo testamento que atorgo y firmo en la villa de Madrid a sinco dias del mes de setiembre de 1698 en poder de Manuel Sanchez de Sendejas escrivano del Rey N^o Sr., entre otras cosas que dispuso fue el que manda que cumplido y pagado su testamento y todo lo en el entendido nombre por universal heredero a Dn. Antonio de Sola y Comes su nieto y faltando su desendencia legitima y natural quien y es su voluntad que de sus bienes se funden missas cotidiana[s] para su alma, y persona de su mayor obligacion, y en falta de ellos para los que fueren mas necesitados y faltos de sufragios es a saber una en la iglecia⁵⁸ de esse convento de San Bartolome de frayles franciscanos de la villa de Velpuche con limosna de tres reales de vellon moneda de Cataluña.

Agora he de definir el dicho testamento com[o] albacea o mermesor que soy y me piden una certificatoria autentica que a de desir que aviendo visto la clausula referida queda asentada y tomada la razon que asi se dise aca, en los libros y tablas de dicho Convento, y puesto esto sea con la mas posible brevedad porque deseo mucho salir de este embarazo, que es quanto se me ofrese desir a V. Ema. que me tiene muy a su servicio como devo suplicando a N^o Sr. que (...) M. A.. Madrid y agosto 22 del 1705.

(...) su mas seguro servidor.

El conde de Rocamartí.
M. Rmo. padre guardian.

17. 1718, 2 maig.

Treta del Sant Crist de Bòrmio per la sequera que patia Bellpuig i comarca.

[A]. Original perdut.
B. LVCB, pàg. 18.

Nota digna de saberse per quant se trau lo st. Cristo de la vila.

Als 2 de maig de 1718. Sent gran la sequedat que hi avia en la terra, despres de molts rogatives per aygua, se tregue la sta. Imatge del st. Cristo de la parroquial iglesia, y lo que se feu fou lo seguent.

Primerament los srs. payers de la vila 3 dias antes enviaren lo sindich a demanar terreno al convent per venir los senyors reverents a començar la professor en nostre iglesia, y juntament a convidarnos per la asistencia de dita professó.

Lo dia 2 de dit mes, y any, cerca de las 10 del matí vingueren los srs. revarents ab sa professó, los quals reberem, sino que sels donà francament tota la iglesia, y arribaren al altar major. Luego feren eixir los misteris del sepulchre, soledat, y st. Cristo de la casa de la vila, ab las blancas, y penitens devant. Nostre Comunitat no se posà a la professó, ni se uní ab los srs. reverents, fins que dits srs. foren fora de la rexa del pati devant la porta de la iglesia, per evitar algunas discordias que en altres ocasions habian succeit, y fense de aquexa manera no

⁵⁷ Al marge: [...] (que sea de narrar en la satisfacion e lo largo).

⁵⁸ Tatxat: parroquial.

perdem nostre jurisdiccio en casa, cedint de cortesia la entrada, y exida. Arribarem a la iglesia major de esta vila, y luego se comença la missa solemne de Passione Domini. Los religiosos en dit temps se estigueren al cor, y acabat lo officí se ordenà la professó, anant los penitens, y pandó negre; lo st. Cristo baix de talam devant de nostre Comunitat, y tras de nosaltres los capellans que aviam vingut ab las professons veynas ab sas veracreus.

Se nota que es gran lo concurs; y isquerem de dita funcio a las 4 de la tarde, y es precis fer almorsar de Comunitat; y tenir providencias per alguns germans, que se contentan ab la penitencia de nostre refató. Al matí acostuma a vení confessions. La professó de Vilanova vingue a est convent, y per ser los religiosos al refeto, fiu quedar dos per rebrella, y dinaren al convent de lo que ells portavan, y quant sen volgue tornar, la acompanyà la Comunitat de religiosos fins fora lo pati de la iglesia; y per que sapian los P. P. guardians esdevenidors de la manera se deven portar quant si tapian, fas la present nota dia mes, y any etc..

Fr. Bonaventura Ferrer guardia.

18. [1718-1731].

Serveis que presten al convent per la Setmana Santa i altres diades els majorals de la confraria de Sant Bartomeu.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 19.

Nota de la Semana Sta. del que fan los majorals de st. Barthomeu y altres diadas del any.

Primerament un dia de la Semana Sta. pasqual demanan al P. guardia dos religiosos per fer la almoyna de la cera per lo monument, y tot lo que replega es per la confraria, y lo offertori del monument ells lo donan al capella major pasqual. Mes tenen obligacio de posar la cera al triangul los tres dias dels fasus. Mes, han de donar mitja lliura de encens pasqual, y sinch pinyetas de encens per posar al ciri pasqual, y una coqueta de cera per posar a la caixa del monument, y deven dits majorals pasqual en companyia del pare sacrista pasqual fer lo monument, possant ells los claus, y demes cosas necessarias, buscant lo convent los adornos de ceda, quadros, pastas, dagnus etc..

Mes tenen obligacio dits majorals de possar la cera lo dia 13 de juny dia de st. Antoni, y lo dia de N. P. S. Francesch, sens que la Comunitat gaste cosa; com tembe tots los diumenges, y festes del any tenen obligació de possar la cera a la missa major del convent; y tembe de posar llums al altar del st. Christo los diumenges de quaresma quant se canta lo Miserere despres del sermo. Los diumenges de professó del cordo possan la cera a las completas, donan ciris a la Comunitat per la professó. Lo diumenge infra octau de Corpus possan la major part de la cera al altar, y donan ciris per la professó. Als 4 majorals sels dona dinar 4 vegadas lo any; estas son de obligació; y lo Dijous St. encara que no y ha obligació tembe sels ne dona per lo treball, y asistencia que fan al monument. Lo diumenge infra octau de Corpus despres de la professó, son convidats al refesch a la celda del P. guardia, en companyia del Sr. sindich, senyors regidors, y altres etc.

La vigilia de St. Bartomeu nos cantan completas que no y sigan los senyors regidors, y acabadas van a la sacristia, y en companyia del P. guardia fan capitans, majorals, sacristans, y clavari, y

despres sels dona un refresch lo qual paga lo Convent etc.. Las 4 diadas ques dona dinà als majorals so[n] lo dia de S. Maria, Porvincula, St. Barthomeu, y lo dia del P. St. Francesch.

Fr. Bonaventura Ferrer guardia.

19. 1731, 26 novembre.

Fundació del benefici de la Mare de Déu de Claustre en una capella del convent.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 20.

Nota sia per los R. R. P. P. guardians com als 26 de novembre de 1731. Lo Ille. Sr. Dr. Ramon Fita y Capons, canonge, y ardiaca de St. Llorens de la me[tr]opolitana Iglesia de Tarragona, firmà son ultim, y valido testament e[n] poder del Dr. Thomas Fleix nott. de Tarragona, y entre altres clausulas se troba la seguent.

Item vull que de mos bens se funde una capellania en la capella de la Verge del Claustro, sobre lo portal de la font de Bellpuig, celebradora per lo Rnt. Jaume Bartra una missa cotidiana caritat deu sous quiscuna, y seguida la mort de dit Bartra, vull sian preferits a la presentació, eo obció de dita capellania, eo missa cotidiana, los fills de Joseph de Vilafranca de Tarragona marmasor meu; ab tal, y empero, que si per ningun temps lo Illm. Sr. bisbe de Solsona, privàs lo dir missa en dita capella de sobre lo portal, en tal cas puga dirla ahont li apareixerà millor, y si se pert algun censal se rebaxerà a vuyt sous la missa. Item dexo patrons, y donadors de dita capellania, eo missa fundada, a lo Rnt. capellà major, y Rnt. pare guardia de Bellpuig, que vuy son, y en temps seran; ab pacte, y condició, ageu de donarla al que tindrà edat per ordenarse, sino està ordenat; y en cas dits patrons, eo donadors per dita missa no concordan lo present junts a un, en tal cas degan ser abilitats per qui los apareixerà; y en cas de vacar dita missa fins a estar presentada, y poderla celebrar, puga, y dega celebrarla lo Rnt. pare guardia de dit Convent, o, altre religios; la qual capellania vull sia de patronat layc, y vacant a qualsevol temps sia presentada per dits patrons, no obstant los m[...] reservats per sa santedat. Item, que lo dit obtentor de la capellania, e degues lo cas de estar malalt, age de fer dir la missa per un religios, donant la caritat de quatre sous, y en cas de anar fora a passejar alguns dias, puga dirla fora tots los dias estarà. Item, que dita missa, si ni ha del llinatge se donas al mes benemerit, de bona fama, y costums.

Ita est. Fr. Guillem Carreras guardia.

20. 1737, 10 abril.

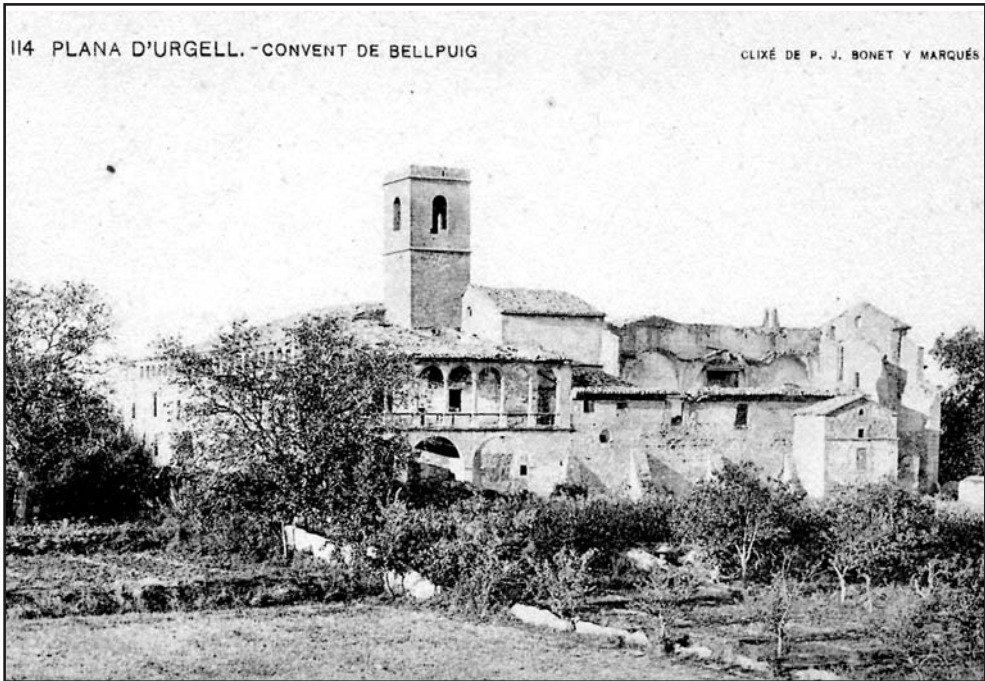
Un religiós, temptat pel dimoni, va tallar-se els dits perquè eren indignes de tocar l'Hòstia Sagrada.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 21.

a. (fragmentàriament) F. MARCA, *Chronica serafica...*, pàg. 319.

Nota de un formidable caso que sucedió dia 10 de abril 1737 a un religioso llamado P. Francisco Bordons, que por demasiado escrupuloso se dexó vencer de una tentacion diabolica.

*Vista lateral sud del convent de Bellpuig abans del 1897, en estat ruïnós
(foto: J. Bonet i Marqués, arxiu Jaume Torres i Gros).*

Dicho día entre la una, y las dos de la tarde, despues de haver comido con la Comunidad, estandose dicho P. Bordons en la celda, parole lasos, y y fuertes batanias el demonio hasta alborotarle su consciencia con un escrupulo de si havia dexado una particula en la patena, y que tal vez se havia caydo en tierra y pisada de alguno; omission sonyada que le alborota la conciencia en tanto que hizo juisio havia pecado gravemente. En esta ocasion le propuso el demonio, que para no offender mas a Dios en el Sto. Sacrificio de la missa, era conveniente que se cortase las extremidades de los dedos pulgar, y indice de entreambas manos, que con esto se reconciliaria con Dios offendido. A esta tentacion del demonio se resistió una vez; pero bolviendo al cabo de rato a instarle el demonio, se dexó vencer el miserable frayle de sus tentaciones, y tomando con animosidad un cortaplumas le puso en el nudo del dedo pulgar, y dando golpes con un ladrillo, le cortó todo redondo, haziendo lo mismo en el dedo indice de la misma mano derecha; y passando despues a la esquierda, se cortó de la misma suerte el dedo indice, y queriendo passar a cortarse el pulgar, lo suspendio por faltarle el animo, por la mucha sangre que derramava; y viendo su ruyna, y que peligrava su salvacion, llamo asistencia, y acudiendo todos con prestesa, procuraron darle remedios assí espiritua-les, como corporales, y todos con el favor de Dios se lograron; quedando empero dicho religioso inabil para celebrar.

Ita est. Fr. Felipe Gurí guardian.

21. 1739, 12 maig.

Crònica d'una visita de José Esteban de Noriega, bisbe de Solsona, a la plana d'Urgell, com va emmalaltir a Golmés, i com va morir al convent de Bellpuig.

[A]. Original perdut.

B. LVCB, pàg. 22.

Nota de como murió en este convento un obisp[o] [de Solso]na.

En el año del Sr. de 1739 siendo obispo de Solsona el Rmo. P. Fr. Josep[h] Estevan de Noriega, canonigo premonstratense, pasó a visitar este Urgel, y cayó enfermo en el lugar de Golmés en donde estuvo algunas horas; y dezeando su Illma. (por ser muy affecto a la religion serafica) habitar, y estar en compañía de los religiosos, el dia 5 de mayo del sobredicho año, entre las 4 y 5 de la tarde se vino a este convento. Se preparo quanto antes la celda, que llaman del provincial, y luego se puso su Illma. a descansar. Vino el medico, y lo que se justgava no passaria de resfrio, passo, y se declaró enfermedad maligna, de suerte que despues de varias consultas, determinaron los medicos se sacramentasse su Illma. el dia pues 8 del mismo mes viernes a medianoche llamo su Illma. al P. guardian a fin de reconciliarse, lo que se executó, y a las 3 del dia que se sacramento por viatico, y a las 5 de la tarde recibio la extremauncion, todo executado por el P. guardian, con la misma solemnidad forma, y ceremonia que se acostumbra con los religiosos. Finalment dia 10 de mayo dominica infra octava de la Ascencion del Sr. entre las 10 y 11 del dia entregó la alma a su criador; y como su Illma. no determino para su cuerpo sepultura, echa la operacion, y embalsemado, vestido de pontifical, se puso patente en el capitulo de los religiosos en donde estuvo hasta el martes, que vino la determinacion y aviso del cabildo de Solsona. Un dia pues 12 de mayo, el Sr. Dn. Juan Texidor presbitero de Bellpuche, quien dtuvo el encargo por el cabildo del Illmo. difunto dixó al P. guardian se sacasse su Illma. fuera de la portaria, y puesto en la rexa que mira a la puerta de la iglesia, se hizo el auto de la entrega en manos del dicho Dn. Juan Texidor, siendo testigos el Rdo. Jayme Bartra, y el Rdo. Joseph Fontanet presbiteros, y echa esta funcion se llevaron el cuerpo de su Illma. para Solsona a las 6 de la tarde dia 12 del dicho mes y año.

Fr. Raymundo Puignou guardian.

22. [1741]-1762.

Memòria de donacions en metal·lic o en espècie que anualment, o cada tant, donava el duc de Sessa per als religiosos del convent.

A. Original: LVCB, pàg. 23.

a. (fragmentàriament) V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 24.

b. (fragmentàriament) A. BACH, *Història del monestir...*, pàgs. 27.

Memoria de lo que dona lo Exm. Duch de Sessa per sustento dels religiosos.

Primo dona a la cullita 36 mitgeras de blat, que son 48 quarteras.

Item dona dit Sr. 12 mitgeras de ordi, que son 16 quarteras.

Item dona per las pitansas de Nadal, Carnastoltas, Pasqua, Pentecostes, Corpus, St. Barthomeu, lo P. S. Francesch y Tots Sants de caritat 9 ll. 12 ss..

Item dona per la missa cotidiana 72 ll. 12 ss..

Item dona per lo vistuari 58 ll. 8 ss..

Item dona 50 carregas de verema de pes 12 arrobas carrega.

Item dona tots anys 500 faixinas.

Item dona tots anys 6 ll. cera per lo monument, y 1 ll. per lo ciri pasqual.

Item dona per dit monument de tres en tres anys 72 ll. cera obrada ab ciris grosos, y toca donar dita cera lo any 1744.

Se ha correspost lo any 1747. Se ha correspost lo any 1750. Se ha correspost lo any 1754. avendolo de donar lo any 1753, perque lo Dn. Melcior retarda a donar avis. 1756. Se ha correspost lo any 1759. Se ha correspost en lo any 1762. Se ha correspost en lo any 1765.

23. [1741-1742].

Memòria dels costums que s'havien de seguir en determinades festivitats.

A. Original: LVCB, pàg. 24.

Memoria y costums del Convent.

Primo la dominica infra octava de Corpus se convidan los [senyors] pahers, o regidors, y Sr. batlle per la professó a la tarde, y despr[es] sels dona un refresch.

Item lo dia de N. P. S. Francesch se convida lo Sr. batlle, y pahers per lo offici, y acabat hix lo P. guardia ab altres religiosos a rebr[els] a la porta de la iglesia a donarlos las gracias, y sels fa plat si v[o]len quedar a dinar.

Item totes les demes vegades que venan en casa dits senyors pahers, y batlle, que son lo dia de S. Barthomeu, St. Matias, la segona festa de Pasqua de Resurreccio, nos convidan dits senyors; pero nos començan los officis fins que ells hi son; y las completas de la vigilia de St. Barthomeu nos començan fins que hi son dits senyors pahers, y batlle, y ac[a]badas se trauen sacristans, y majorals del St. a la sacristia, ahon[t] asisteix lo P. guardia y se dona despues un petit refresch. Lo dia St. Matias se tenen de convidar los senyors paers per ser est lo dia de la fundacio del Convent, y se tenen de rebrer, al entrar, y acompanyar al exir.

Item se convidan a dinar los 4 sacristans en estas diadas; los dia de St. Barthomeu, lo dia de N. P. S. Francesch, lo dia de la Porsiuacula, y lo dia de sant Machias; per que en estas diadas donava lo Sr. duch dinar a la Comunitat, y un pare guardia se convingue ab lo Sr. thesoror que li don[...] 9 lliuras que la Comunitat cuydaria de ditas festas, ab lo que se prosaheix en

donar lo Sr. duch ditas 9 lliuras. Per lo treball de fer, i assistir al monument dits sacristans, també sels dona dinar lo Dijous Sant; encara que no es obligació, com esta notat vuit fulls avant, en les obligacions de dits sacristans.

Item la vigilia de Nadal despres de prima envia lo P. guardia, a la Comunitat de preveras, dos religiosos a donarlos las bonas festas, los quals aguarda[...] ells a la iglesia; y a la tarde venen los dos sindichs de part de la Comunitat a donarlas al convent.

24. 1742-1796.

Recull de notes sobre la construcció i reparació de l'orgue de l'església del convent.

A: Original: LVCB, pàg. 25.

Nota del dia que empesso a tocar el organo.

El dia 19 de octubre de 1742 dia de St. Pedro de Alcantara encontrandosse en este convento N. M. R. P. Fr. Antonio Saura maestro provincial en el oficio solemne de dicha fiesta se empessó a tocar el organo nuevo que se hizo siendo guardian el Rndo. P. Fr. Antonio Ferro procurador a quien fue mandado por dicho M. R. P. provincial lo notasse en el presente libro para que a cetero se tuviesse noticia de ello.

Fr. Antonio Ferro guardian.

El dia 14 de mayo de 1795 dia de la Assension empeso a tocarse la cadireta que hizo siendo guardian.

Fr. Antonio Barbara.

Dia 1 de agosto de 1796 empezaron a tocar los ecos, que recompuesto, y aumentado el organo, se hicieron siendo su guardian.

F. Juan Boixó.

25. [1743-1748].

Regles a seguir en el funerals celebrats a l'església parroquial o a l'església del convent.

A. Original: LVCB, pàg. 25.

Nota sia, que quant la nostra Comunitat assisteix a algun funeral en la iglesia parroquial, lo Sr. capellà major mentres se canta al cor, fa la doma; y lo president de la nostra Comunitat se assenta a la cadira collateral al domer; y aixi mateix se dona al president de la Comunitat de la vila quant se canta asi al convent per quant lo Sr. capella major, se queda baix a la iglesia ab lo dol, y lo P. guardia se posa al pulpít del domer, y perque a cetero se tinga noticia; se continua en lo present llibre.

Fr. Miquel Ricart guardia.

26. [1743-1748].

Acord entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres per anar als funerals de religiosos.

A: Original. LVCB, pàg. 25.

Nota, per a que sapien los pares guardians com la Comunitat de est Convent y la Comunitat de la parroquial de preberes, tenen la germandat y correspondencia que quant se mor un religios de est Convent, assisteix la Comunitat a la funeral assi al convent y aixi mateix quant se mor un capella, assisteix esta Comunitat a la funeral, que la Comunitat fa a qualsevol comunitari (independent del funeral de la casa) per a assistir a aquell gratis et pro Deo uns y altres; tenint la obligacio de avisar la una Comunitat a la altra; empero a la funeral, que fa la casa, y van los religiosos que demanen ab la carita que se acostuma, y perque la dita funsio se fasia ab major conformitat [y] solemnitat, se nota, que ab consentiment de las dos Comunitats, se an agregat [l]a dita germandat⁵⁹ lo Sr. vicari de Vilanova, lo Sr. rector de Preixana, lo rector Jaume Bartra,⁶⁰ lo mestre de capella, lo organista y sacristà de la iglesia parroquial. Y per averse admes estos a la dita germandat de Comunitat de N. M. R. P. Fr. Joan Font mestre provincial, per a que constia, se continua en lo present llibre.

27. [1743-1748].

Taxació del que solien cobrar els religiosos de Bellpuig per anar a acompanyar un difunt en els funerals.

A. Original: LVCB, pàg. 26.

Nota per a que los pares guardians sapien las caritats de las funeras, [...] cada cosa en particular, y de la obligacio que correspon a sa caritat; per lo q[...] se diu, y nota, que de una funera general en la qual, y, a absoluta general apa[...] de tarde en la casa del difunt, en la qual, assisteix en las dos Comunitats per modum unius, o be sen cantan dos a la porta de la casa, se dona per caritat a quiscun 1 ll. 7 ss. Tenint la obligasio de celebrar una missa per cadaun dels que assisteixen, y si esdeve que asistescan mes religiosos a la absoluta que al funeral, deu exegir de caritat 2 ss. 6,⁶¹ per quiscun, y aixi mateix, si assisteixen mes al funeral, que a la absoluta; deu rellevar trenta dines de cadaun. Item si esdeve, que se enterra al convent; deu exigir, divuit dines mes per cadaun; en la qual funsio, los drets parroquials se parteixen, ço es la mitat al Convent, y la altra mitat al capellà major, y aixi mateix en los albats dobles que assistexen las Comunitats, deu exigir per cadaun trenta dines, y si se enterra al convent dos rals, y la casa deu donar un siri de unta a cada religios, y no donanlo (lo que es albitrable a la casa), deu donar un sou mes, a cadaun, y alesores tots deven portarse llum, y per a que constia, se continua en lo present llibre.

Fr. Miquel Ricart guardia.

⁵⁹ Tatxat: lo Sr. rector de Castellnou, lo Sr. vicari de Golmes.

⁶⁰ Afegit a damunt: est mor.

⁶¹ Tatxat: de caritat.

28. [1747-1748].

Aclariments sobre les obligacions dels religiosos a l'acte d'acompanyar els difunts en els funerals.

A. Original: LVCB, pàg. 26.

Nota sia, que si algun voldrà fer lo enterro, que no sia general, ananthi, tota la Comunitat de la parroquial, si la casa convida, a sis, vuyt, deu, o mes religiosos, en funcio, que sols se canta, un nocturno, y laudes, donant la charitat de 1 ll. 6 ss. per quiscun; pot lo P. guardia, enviar los religiosos, que demanian; lo qual las a succehit, lo dia 8 de agost de 1747 en lo enterro de un fill de Joan Forns cirurgia, en lo qual, no obstant, varias disputas, que se suscitaren, fou decidit a favor del Convent, per los mateixos homens, perits, e intelligents de la concordia, que hi ha, entre la Comunitat de preveras de la parroquial, y la vila; tenint, la mateixa obligacio, de celebrar una missa, per cada un dels que asisteixen, y aixis mateix, en semblants funerals, pot, si vol, enviar algu[ns] religiosos de charitat, si la casa los demana. Y per a que constia se continua en lo present llibre.

Fr. Miquel Ricart guardia.

29. 1748, 16 maig.

Ubicació protocolària del pare guardià del convent en la processó de la treta del sant Crist de Bòrmio.

A. Original: LVCB, pàgs 26-27.

Nota sia que lo dia 15 de maig de 1748. Se trague la Sta. imatge de Christo, venerada en la iglesia parroquial. Y despues de havernos convidats en Comunitat, lo Sr. sindich de la vila, per la professó, que se habia de fer lo dia 16 demani a dia Sr. sindich [...] seria cosa mes ben vista y de mon gust, lo poder jo acistir a dita funcio, quant no podentme ell, tornar resposta en peus, [e]n tornà, y a la tarde, retornà, ab lo recado, de que si hi volia acistir, no hi havia repugnancia, ni de capellà major, ni Comunitat, ni regidors, com en efecte, a la hora acostumada, sol ab mon company, sacerdot, acistirem, y verem la funcio, junt ab Comunitat y regidors, encara que nons posarem en linea de professó. Per lo que se fa la present nota, per si altre guardià, tingues lo mateix desitgs, sapia com se deu portar, pues es arbitrari, dels comuns ecclesiastich, y secular de la vila, lo concenbirhi, o, no. Ita est.

Fr. Miquel Ricart guardia.

30. 1750, 5 abril.

Ordre protocolari en la processó de la treta del sant Crist de Bòrmio.

A. Original: LVCB, pàg. 27.

Nota sia, que lo dia 5 de abril de 1750 se tragué la dita Sta. imatge del S. Christo per dit efecte y avent enviat lo Ajuntament lo sindich demanant territori per posar los misteris en nostre iglesia, desde aont se comensa la profesó lo dia de la treta (per la qual profesó se tindrà present la nota feu lo R. P. Fr. Bonaventura Ferrer guardia que es tres fulls atras) demani lo poder

asistiri ab mon company axis com ho executà mon antecessor, y me fou concedit del mateix modo, sols ab la diferencia que forem cridats a la oracio, profesó y adoracio de la Sta. imatge primer que los regidors. Vist no se lograva lo benefici de la pluja, y ser costum (encara que no notat en est llibre) lo anar un dia de entre la octava ab profeso de rogativas, la Comunitat, a visitar la Sta. imatge, pasi a damanar lo permis al Sr. capella majo per poder fer dita funcio, y resolguerem fos al diumenge per ser mes lluida. La qual se feu en esta forma. Lo P. comissari de la tercera regla convidà o convocà a tots los germans tercerols los que asistiren. Las Sras. anavan al devant, immediatament de la creu xica del viacrucis que la portava un reverent. En lo ultim de estas anava la Sra. ministra ab un St. Christo de henso a manera de pendó. Immediatament anavan los homens y en mitg de estos lo nazareno ab la creu al coll. Despues la Comunitat nostre, ab los capellans tercerols portant molts de estos antorxa per a illuminar lo St. Christo. Lo P. guardia presideix la profeso y despues lo magnifich Ajuntament.

Fr. Joan Campets guardia.

31. 1750, 15 juny.

Funeral solemne per la mort del duc de Sessa, Francesc Xavier Fernández de Córdoba.

A. Original: LVCB, pàgs. 27-29.

Individual, y breve noticia de las exequias funerales se celebraron el convento de San Bartholome de Bellpuig religiosos de M. R. P. S. Francisco por su señor y protector el Exmo. duque de Sessa, que passó a major vida dia 20 de mayo de 1750.

Debiendo este religioso Convento el ser conservacio, y aumento todo a la Exma. Y siempre nobilissima casa de Sessa por averle uno de los antessesores fundado con la magnificencia que oy se ve y los demas con grandes desvelos conservado, cosa muy justa es que los religiosos que en el moramos nos mostremos a sus Exmos. Duques siempre atentos, y agradecidos. Commutó el Exmo. Sr. Dn. Francisco Xavier Fernandez de Cordova, Folch de Cardona; Aragon, Angrasola, Roxas, y Requasens, cavallero del orden de Calatrava, duque de Sessa etc. la vid[a] temporal por la eterna; y en signo de gratitud se celebraron aqui lo[s] funerales exequias; pues ya que [...]mos corresponde, o lo menos corresp[...] en parte. Aunque la pobresa professamos no permitió mayores demostraci[ones] afeto; no obstante en todo lo posible procuramos cumplir lo que manda [...] santo en el cap. 38 del Eccles. En donde dize: fac suctum secundum meritum eius; pues las celebramos en este su Convento en la forma siguiente.

Dia 14 del corriente (vigilia del plasado dia para la funcion) cantó la Comunidad religiosa visperas de difuntos con toda solemnidad; duques de aver echo las campanas del convento tres toques, los que se continuaron por la noche al amanecer el dia siguiente; al empear y concluir la funcion, cuyas lengua[s] de metal con sus desentonadas voces, no solo enternecian los corazones, si que poblavan la region del ayre de sentimientos.

Dia 15 a mas que la[s] missas se celebraron este dia se aplicaron por la alma de su Ex^a. (in pace requiescat) el clero de la sobre dicha villa junto con los bayles, y regidores de los pueblos de la Baronia de su Ex^a. assistieron a la iglesia del mencionado convento. La Comunidad de clerigos, y venerables Union junto con los religiosos ocupava el coro, assiendo en los officios un coro tan acorde que mas que humanos, parecia angelico. Los bayles y regidores

vestidos de luto ocupaban los primeros puestos de la iglesia, teniendo en todo la antelacion el agente del procurador de su Exª..

El tumulo (de quien cuydo dicho agente) tenia 76 palmos de circumferencia, su alevacion 23 palmos enlutado todo de negras vaetas, remataba el piramidal cenotafio una rica cubierta de terciopelo carmasí, sobre la qual divisavan una corona, un baston, y la espada insignias todas de su Exª.. Las luzes que en el ardian eran 96 en numero (sin las que en el altar mayor quemavan) esto es 48 antorxas; y 48 velas de seis onzas, cuya distribucion, con los coronados escudos de las armas de su Exª. al passo que eran gustoso embelesso de la vista bien publicavan con mudas voces ser el difunto una exellente persona de esclarecida, y noble sangre.

A las 8 de la mañana empeso el coro con solemnidad a cantar el oficio de difuntos pero para que la missa (cuya cantó el R. P. Guasch con sus asistentes) fu[...] con toda la solemnidad imaginable se formo una capilla a cuyos arma[...] contentos (aunque en todo funebre) mas que la de orfeo suspendian [...] la oracion funebre el P. predicador primero del Convento, tomando por [...]thema las palabras del cap. 11 de S. Juan: est si mortuus fuerit viv[...]get frater tuus. Dividiendo en tres puntos el asunto. En el primero pro[...] como su Exª. vivia en el corazon de sus vasallos. En el segundo que viv[iria] en la fama; y en el 3º que por sus meritos viviria en la gloria. Remeto la funcion dos responsorios cantados. Y siendo assí [es]ta duro por no llegó a dansar, si que assí a los [vas]allos de su Exª. [...] estraños [...] breve. Lo que si en aquellos prueba que el amor con que su Exª. amaron fue verdadero; en todos se publica aver sido la funcion con aquel lucimiento competia a la grandeza de su Exª. cuya alma descanse en paz; amen. Ita est.

Fr. Juan Campets guardian.

32. 1751, 22 juny.

Tibantor entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres per un pressumpte deute no satisfet en els funerals celebrats en honor de Teresa Manuela de Córdoba y Guzmán, muller del duc Francesc Xavier.

A. Original: LVCB, pàgs. 29-30.

Havertiendo, que el Exmo. duque Dn. Francisco Xavier, que murió el año 1750 dia 20 de mayo, fue el ultimo que murió por linea masculina de la Exma. casa de Sessa, dexando una hija heredera, cadada con el Exmo. conde de Oñate.

Año de 1751 dia 22 de junio murió la duquessa esposa que fue del Exmo. duque Dn. Francisco Xavier, y las funerales se hizieron de la mesma suerte que las que hizieron para el Exmo. duque Dn. Francisco Xavier su esposo.

Bien entendido , que el espolio de ambas funciones, se quedó para el Convento, esto es todas las antorchas, cirios, vayeta, con que se cubria el tumulo, y las tablas, y demas maderas de uqe se componia.

En la muerte empero del Exmo. duque, por orden y disposicion del Exmo. duque regnante, la V. Union hizo su funcion particular, convidando en nombre proprio de la Union, a la Rda. Comunidad de los clerigos de esta villa de Bellpuig, a la Comunidad deste Convento, y otros

individuos particulares foresteros, pagando del propio fondo de la Union, a todos los convidados, menos a nuestra Comunidad, yo (el P. guardian) aunque luego lo supe, lo disimulé, hasta que me vino la ocasion a la mano, con el motivo (aunque por esta sta Comunidad tan sensible) del funeral de mi señora la duqueza. Pues convidando para dicha asistencia la venerable Union a nuestra Comunidad y adviertiendome que avia de asistir gratis y sin estipendio alguno, como en las del Exmo. duque; les respondí que ivan enganyados, pues desde que supe, que del fondo de la Union se avian pagado todos los venerables, y demas convidados, menos mis religiosos, estava con la resolucion, de quererse me pague la asistencia de mi Comunidad, pues no pensava fuesse de peor condicion que los demas convidados; mayormente haviendose echo dicha funcion independientes de la casa de su Ex^a. si solo de los fondos de la Union; porque esta funcion la mira (como lo es) muy agena de la casa de su Ex^a.; aunque por sus Exmos. duques si solamente proprio del cuerpo de la Union, y como una funcion particular suya.

A esta respuesta, respondieron [...] Union, que no [...] dar la limosna, a nuestra Comunidad como la avian dado a los [...] y escribieron una carta a su Ex^a. dandole un siniestro inf[orme] del letigio avia entre los dos cuerpos, de la Union y nuestra C[omuni]dad. No obstante su Ex^a. dio orden a su procurador gener[al] diez satisfacion a nuestra Comunidad, y, el R. P. guardian no quizo aceptarla, sino que queria⁶² diesse satisfaccion la venerable Union de su propio fondo, pues la funcion era particular, y propia de la Union, y assi que diesse la limosna como a los demas.

Despues de algun tiempo por orden de su Ex^a. vino por visitador de la Union con todos los poderes de su Ex^a. el Dn. Agustin Vidal, rector dea[n] del lugar de la Guardia obispado de Vique, y en su visita mand[o] a los venerables de la Union diessen la limosna a nuestra Comunidad de la misma suerte, que a los demas; y lo hizieron assi como lo mando a[...] visitador.

Quando la V. Union convido a nuestra Comunidad para la asistencia del funeral de mi Sra. la duquessa, y que avia de asistir grati[s] les respondió el R. P. guardian que para que vieran su desinterés, si lo[s] venerables assistian gratis, y sin estipendio, mi Comunidad tambien, y bolviendome respuesta de que tenian los venerables resolucion de asistir sin paga alguna, yo y mi Comunidad assistimos puntualmente con la advertencia, que el R. P. guardian protestó diziendo que si por algun tiempo los venerables, se pagavan de dicha funcion, que si Comunidad tambien avia de ser pagada, cuya noticia tendran presente los R. R. P. P. guardianes quando venga la ocasion.

Fr. Juan Campets guardian.

33. 1752, 10 juny.

Més tibantor entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres per l'assistència de sis frares en un funeral de categoria mitjana.

A. Original: LVCB, pàgs. 30-31.

Nota per los R. R. P. P. guardians, lo dia 10 de juny de 1752 Pasqual Fusté de la present vila de Bellpuig, convidà sis religiosos, a las funerals de Francisco Fusté son fill. Y lo dia 11

⁶² Tatxat: se.

Vista panoràmica del convent de Bellpuig abans del 1897 (foto: Arxiu Fotogràfic de la Ciutat de Barcelona).

entre sis, y set de la tarde se donà sepultura al cadaver ab assistencia de tota la Rt. Comunitat, y los de la Unió, y los si[s] religiosos convidats, sens la menor repugnancia, ni contradicció de pa[rt] de la Rt. Comunitat y los de la V. Unió, y se feu la funcio del enterro ab tot[a] quietut (lo qual enterro se feu, en nom de enterro mitja), que es de almoyna de 1 ll. 16 ss. per quiscun; pero dia 12 de dit mes, y any, ut supra lo Rt. Joseph Teixidó animè de la Rt. Comunitat anà a la casa e[... Pasqual], y li digue [...] avian assistit al enterro de Francisco [Fust]e son fill lo dia 10 no podian assistir a las demes funciones, a no ser, que fes enterro general, y li respongue que volia fer lo mitja, y que volia, que lo sis religiosos convidats assistieren y vista Pasqual Fuste la oposicio fe a la Rt. Comunitat, y los de la V. Unió recorregué al señor Anton Flores regidor decano, notificantli lo que passava, y que en virtud de la concordia de la vila ab la Rt. Comunitat, y los de la Unió, donas providencia para que dita funcio passas avant, y dit Sr. regidor decano manà a la casa suspengues la funció fins nou avis. Y luego anà a encontrar al Rt. mosen Celdoni Pola subtitut de capalla major, y li digue que en virtud de la concordia, entra la vila y Comunitat y Unió, avian de admeter als religiosos avia convidat la casa que quant no la vila ho pendria ab tot vigor, y tenint despues junta la Rt. Comunitat y los de la Unió determinaren de admeter als sis religiosos a las demes funcions de Francisco Fusté y junts (esto es la Rt. Comunitat y los cos de la Unio, y los sis religiosos que havia convidat Pasqual Fusté, feren las funerals a la iglesia parroquial de la present vila de Bellpuig ab tota solemnitat, y quietut ab lo ben entes que per lo dia 16 de juny de 1752 foren altre vegada cridats los sis religiosos assistir per a las demes funcions de dit deffunt. Pero antes de entrar en la iglesia lo Rt. M. Francisco Axalà en nom de tota la Rt. Comunitat de preveres de Bellpuig, protesta dient, que no valgues per posecio lo assis-

tir en dita funcio, de la qual sen llevà acte en poder del discret Rafael Dolç notari de la present vila de Bellpuig. Advertint altres vegades se assistit als enterros mitjans, com consta del mateix llibre lo any 1747, y de mon temps any 1750 ab una germana del mateix deffunt y per així la veritat ho firmo.

Ita est. Fr. Juan Campets guardian.

34. 1764, 25 maig.

La Unió de Preveres i l'Ajuntament de Bellpuig neguen a la possibilitat que el pare guardià del Convent i la Comunitat del convent pogués formar part d'una processó privativa que treia el sant Crist de Bòrmio de la seva capella.

A. Original: LVCB, pàgs. 31-32.

Nota sia que lo dia 3 de maig del any 1764 per la gran esterelitat de aygua, en aquest territori de Urgell, votaren lo trauer la imatge del St. Xhristo de esta parroquial de Bellpuig. Y com se acostuma convidar a la Comunitat de religiosos per la professo se acostuma fer en semblant ocasio. Vingué lo dia y lo Sr. Diego Sagarra de part del magnífich Ajuntament a convidar la Comunitat, per dita professó, y al mateix temps demanar territoriu en la iglesia del nostre Convent, per formar dita professó; convingui yo en assó, de la manera, que trobal notat en lo mateix llibre essent guardia lo Rt. P. Salvador Trullás. Y avent yo contrat que lo P. P. guardians antecessors, avian demanat lo poguer assistir a la funcio privativa de la Comunitat, Unio, y Ajuntament al trauer lo St. Xhristo de la capella, per portarlo al altar major passi a demanar al Sr. sindich enviat per lo magnífich Ajuntament, lo poguer assistir ab lo meu company a dita funcio. Respongué lo sobradit sindich que no solame[nt podien convi]dar a mi, y al m[eu] company per dita funcio, sino tambe a qualsevol que ab son company volg[ues] assistir. Qui no avia de pensar que no tingue lo premis de convidat expresava lo dit sindich Sr. Diego Sagarra. Pero lo cas que succehi dec[...] lo ..., y ser ell un home de poca paraula.

Quedant pues ab la inteligencia que estava convidat (com aixi ho entengueren altres religiosos que estavan presents) prenguí per company al P. Fr. Roch Bosch vicari de casa del convent de Montblanch, fill de la villa de Bellpuig (ahont se encontrava per a veurer lo seu pare) y al entrar en lo portal de la vila varem veurer als tres regidors (que eran Miquel Petit, Joan Arnaldo, y Bonaventura Vilamajó) que estavan devant casa Petit, aparellats per a pujassen a la iglesia per la funcio referida, los quals com nos veren entrar, luego se pararen en camí, y apressuraren tant lo pas, que nols pogueren aconsseguir fins que forem a la iglesia, per mes que yo ab lo meu company caminassem. Arribarem a la iglesia, y lo mateix fou veurer a nosaltres, que fugie y apartasse de nosaltres tan regidors com capellans. Estavan fent la entramada en lo altar major per a posar lo St. Xhristo, ahont assistia tambe lo Sr. procurador Eixeta, com a capita de tots; y desfent los ciris al veurer que nos acercavem allí, sen entraren los capellans en la sagristia, y los regidors ab lo procurador Eixeta assessor de Dn. Ramon Ponsich, en la capella del St. Xhristo, deixantnos a mi y als companys sols, y a las foscas. Tingueren son concell, enviant de una part a altre lo sindich. Lo sindich de part dels capellans era lo Rt. Mn. Francisco Bassa y lo de part del magnífich Ajuntament era lo referit Sr. Diego Sagarra cirurgia. Resolgueren en son concell, una part, y altre que yo y lo meu company no podiam assistir a la funcio de trauer lo St. Xhristo, perque no eram convidats. Vingueren los sindichs per a participarnos esta resolucio, y responent que lo sindich me avia convidat (com

tinch referit ab tant compliment); ho nega de barra a barra. Y dient mes, que als altres guardians antecessors los avian rebut ab molta atencio. Respongué Mn. Bassa, que ho pendriam per possessio, y que devia ser sols una vegada, y dient yo que avia trobat en lo llibre vert que avia estat mes de una vegada respongué que ell tenia mes fe que lo llibre vert. Digueren no obstant dits sindichs que sentian lo avernos de donar tal noticia, al que vas responder, que yo me alegrava de conèixer, tals sindichs, tal Comunitat, y Unio, y tal Ajuntament. En quant a las rogativas se feren com esta notat en altre part. Començaren la professo assí al convent assistint com si res no fos estat. Y perque los guardians que vindran tingan noticia del que passà, ho poso en nota vuy dia 25 de maig etc.

Ita est. Fr. Francesc Mestre guardia.

35. 1768, 20 maig.

Funerals per Bonaventura Fernández de Córdoba, duquesa de Sessa.

A. Original: LVCB, pàg. 33.

[In]dividual y breve noticia de las exequias que se hizieron en este convento dia 20 [d]e mayo de [17]68 por la Exª. señora duquesa de Sessa, quien falleció dia 9 de dicho mes y año.

Dia 19 vigilia del plaçado dia despues de haber colocado el tumulo en medio de la iglesia con 48 antorxas y 48 velas de 6 onças a expenças del Sr. procurador jurisdiccional; se cantaron visperas solemnes y de diffuntos; a noche a toque de oracion, clamorearon las campanas 11 mañana del dia 20, se repitieron los toques de campanas, y a las 8 despues de aver clamorado bien las campanas, los religiosos clerigos de la V. Union y Comunidad, empesaron con toda solemnidad el officio de diffuntos, el P. predicador Ros, y por conclusion 2 responsorios solemnissimos. Acistieron a esta funcion bayles y regidores de la Baronía con el gobernador Ponsich todos convidados por dicho gobernador. El tumulo que estaba formado como en las otras pasadas funciones, quedó todo entero, al Convento. Ita est.

Fr. Jacinto Serra guardian.

36. 1769, 24 setembre.

Resolució a sorts per una disputa de protocol per la processó de Corpus entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres.

A. Original: LVCB, pàg. 33.

Nota lo dia 24 de setembre de 1769 lo Sr. canonge Alòs comisionat de sa Exª. per a visitar a la V. Unio de Bellpuig cridà al P. guardia per conpondrer de que la Comunitat de religiosos anàs a la profesó de Corpus, y 2 anys avia no y anaba per voler los reverens, que las creus anassen cadauna ab sa Comunitat lo que no volia lo Convent sino totas devant y las Comunitats darrera unidas, assò es nosaltres devant los capellans per lo que despues de varias rahons, determinà lo Sr. canonge se tragues en sort, y en presencia del canonge Alos y 2 de Lleyda, lo P. guardia, lo P. predicador Boyx, vicari de casa y de cor discrets del Convent, lo capellà major Mn. Batista Font, Mn. Bassa, Mn. Rubies, lo notari y testimonis lo Sr. Dn. Flores lo fill del Sr. Joan de Ponsich. Se trague la sort en favor de la Comunitat de St. Francesch,

esto es, que las creus en la professó de Corpus, vagian devant, la nostra immediata a la dels capellans, y las Comunitats darrera, la nostra immediata a la dels capellans.

Ita est. Fr. Jacinto Serra guardia.

37. 1771, 20 gener.

Acord entre el pare guardià del Convent i la Unió de Preveres perquè la Comunitat del convent pogués exercir un privilegi condit en una butlla del papa Pius V.

A. Original: LVCB, pàg. 34.

Nota sia, que avent mort lo die 16 de janer de 1771 lo Sr. sind[ich] Anton Arnaldo; per evitar lo R. P. guardià Bonaventura Guinart la oposicio, podian mourer los R. R. de la V. Unió, y Comunitat de preberes de esta vila en anar la nostra Comunitat de religiosos a associar al difunt fins al convent ab creu alta; se conferí primer lo P. guardià ab lo Sr. capellà major lo R. Ambros Costa, lo qual li respongué, que ell ho proposaria ala V. Unio, y Comunitat de Preberes per lo motiu de que hi avia entre sos individuos alguns critichs, que podian oposarse. Avent fet dit capellà major la propuesta a la V. Unio, y Comunitat de, tornà resposta al R. P. guardia, que li estimaria, que pujas a la junta, se tindria en la V. Unio, y Comunitat, per a vencer algunas dificultats, que oposavan alguns de sos individuos.

Proposà lo capellà major la pretencio del R. P. guardià de anar la nostra Comunitat ab creu alta, y pretes a la casa del difunt per associarlo al convent, motivant la pretensio en la possessio, que ja teniam, segons està contingut en lo principi de aquest llibre als 25 de octubre de 1633, y en lo privilegi de la bulla de S. Pio 5 que se encontra en lo bullari de Rodriguez en lo folio 883. Y vencudas algunas dificultats, que oposaren dos individuos de la Comunitat, consentiren en nostra pretensio, ab la condicio, que no avia de valer de exemplar; y que de esto volian llevar un acte, y volian tambe fer consultar dita bulla; y ab aquest consentiment anà la nostra Comunitat ab creu alta, y los prestes a la casa del dit difunt; y donant la drete en dita professo als prestes de la parroquial, lo associaren en esta forma fins al devant de nostra iglesia, y per ser lo ver ho firman los infraescrits, vuy die 20 de janer de 1771.

Fr. Bonaventura Guinart guardia. Fr. Pau Soler vicari del Convent. Fr. Anton Cortés predicador Convent. Fr. Joseph Cots vicari del Convent.

38. 1776, 7 març.

Funerals per Bonaventura Ossorio de Moscoso, duc de Sessa, fill de Bonaventura Fernández de Córdoba.

A. Original: LVCB, pàg. 35.

[In]dividual noticia de las exequias se hizieron en este convento dia 7 de marzo de 1776 [p]or el Exmo. Sr. Dn. Ventura Ossorio de Moscoso, marques de Astorga, conde de Altamira, [d]uque de Sesa etc., quien fallecio en Madrid dia 6 de henero de dicho año.

Dia 5 de março hizo su función acostumbrada la V. Unión, y para ello fué convidada nuestra Comunidad por parte del Sr. procurador general Dn. Juan de Ponsich, y assimismo por parte

de dicha Union, diciendo que la acistencia avia de ser gratis, a lo que respondió el P. guardian diciendo; que si dichos señores de la Unión acistian gratis, tambien igualmente acistiria nuestra Comunidad, pero que si por ningun tiempo los individuos de dicha Unión se pagavan del fonde de ella, tambien pretendia fuesse pagada la Comunidad. En esta suposición pues se acistió gratis. Dia 6 vigilia del plaçado dia se collocó el tumulo enmedio de la iglesia con 48 antorxas, 48 velas de 6 onças cadauna, a expenças del Sr. procurador general. A la noche a toque de oracion clamorearon las campanas, lo que se repitió la mañana del siguiente. Dia 7 pues entre 7 y 8 de la mañana se secundaron los toques, y acabados empezaron los religiosos, y clerigos de la V. Unión, y Comunidad el officio de difuntos, el que se cantó con toda solemnidad. Despues se siguió la missa con grande armonia de voces, y la dixo el R. P. guardian. Finida esta fué el sermon, que predicó el P. Josef Odena predicador primero del Convento, por conclusion se cantaron 2 responsorios solemnissimos. Acistieron a dicha función bayle, regidores de la Baronía con dicho Sr. procurador. El tumulo estava formado como en las passadas funciones. Dicho procurador propuso que queria aorrar gastos superfluos a la casa de su Exª., y assi dispuso que las maderas y tablas del tumulo no quedassen para ninguno, y assi solo se pagó al carpintero el trabajo de plantar el tumulo en una, y otra iglesia. La cera quedó toda a favor del Convento. Las bayetas tambien, menos 9 varas y media que se entregó a los señores de la V. Union, por disposicion de dicho Sr. pues se las pidieron; pero tambien dixo dicho procurador, que no sirviesse de exemplar. Ita est.

Fr. Antonio Porterias guardián.

39. 1777, 12 juliol.

Celebració al convent d'un Capítol franciscà de la província d'Aragó.

A. Original: LVCB, pàgs. 35-36.

Nota: dia 12 de julio de 1777 se celebró Capitulo Provincial en este convento de Bellpuig. Presidió dicho Capitulo el M. R. P. Fr. Luis de Muñoa, definidor actual de la provincia de Aragon, y visitador de esta Provincia. Fue electo ministro provincial el M. R. P. Fr. Emanuel Juló lector jubilado y ex-custodio. Y acabó su provincialato el M. R. P. Fr. Francisco Claris lector jubilado y ex-definidor. Luego de tener la noticia del Capitulo, el R. P. guardian de este Convento [es]cribió al Exmo. duque de Sessa. Para las funciones de co[n]clusiones, y missas conventuales se convidó al assessor de esta villa, coloco[s]e una silla con almohada en el presbiterio al lado de la epistola. Y dicho Sr. asesor, que era el doctor Josef Flores, solamente asistió a la missa, que se celebró al dia siguiente de la eleccion, por ser la principal funcion, y en la funcion de las conclusiones asistió, como otro particular en medio de los vocales. La expresada ceremonia se hizo a insinuacion del Exmo. Sr. duque, quien aviendo recibido la expresada noticia, dio a entender ver de su gusto, que en dicha funcion se conociese ser este convento su casa, con alguna demostracion significativa de ella, como [...] el asistir dicho asesor en la funcion en nombre de su Excia. Asi mismo a insinuacion del R. P. guardian, se dignó su Exª. librar a favor de esta Comunidad por via de limosna por los gastos extraordinarios ocasionados por motivo de dicho Capitulo 1.500 reales de vellon, que son la suma de cien treinta y nueve libras, y nueve sueldos catalanes, y expresó dicho señor en su carta, que esto solo era por via de limosna graciosa, sin que ningun tiempo pudiese allegarse derecho alguno ni por parte de la Provincia, ni por parte del Convento.

Ita est. Fr. Antonio Portarias guardian.

40. 1794, 18 març.

Benedicció d'un tros de terra perquè servís de fossar a uns soldats.

A. Original: LVCB, pàg. 36.

Nota: lo dia 18 de mars del any 1794, per raho dels molts soldats que morian del regiment de cavallaria del Infante, lo qual havia elegit per parroquia aquest Convent, fou menester beneir un tro[s] de terra, que servís de fosar, y se elegí aquell tros que media entre lo canyar, y la primera tina de vinya del hort, lo qual benehi ab las degudas ceremonias lo R. P. guardia, y porque constia a mos successors fas la present nota, vuy dia, mes, y anys, ut supra.

Fr. Anton Barbara guardià.

41. 1795, 6 desembre.

Funerals per María Ignacia Álvarez de Toledo, muller de Vicente Joaquín Osorio de Moscoso, duc de Sessa.

A. Original: LVCB, pàgs. 36-37.

Individual noticia de las exequias se hizieron en este Convento dia 3 de diziembre de 1795 por la Exma. Sra. Dna. Maria Ignacia Alvarez de Toledo, Caracciolo, Gonzaga etc. marquesa de Astorga, condesa de Altamira, duquesa de Sessa etc. que fallecio en Madrid a los 8 de setiembre de dicho año.

Dia 1 de diziembre hizo su funcion acostumbrada la V. Union, y para ella fue convidada nuestra Comunidad por parte de la misma Union; y como al convidarla no hablaron de asistir gratis, ni con paga, no tuvo lugar protesta alguna, y asistio gratis. Dia 2 vigilia del plazado se collocó el tumulo en medio de la iglesia con 48 antorchas, y otras tantas velas de 6 onzas cadauna, todo lo que anduvo por cuenta del agente del procurador general Dn. Pablo Ponces. Por la noche se tocaron las campanas, y se repitio la mañana del siguiente. Dia 3 a dos quartos para las 8, se secundaron los toques y acabados empezaron los religiosos y clerigos de la V. Union y Comunidad el oficio de difuntos, que se cantó con toda solemnidad. Siguiose despues la misa, que cantó el R. P. guardian, inmediatamente el sermon que dixo el P. Salvador Santonja predicador Convento y por conclusion se cantó un responsorio solemnissimo. El tumulo estuvo formado como en las pasadas funciones. El agente del procurador general co[n]vidó a los bayles y regidores de la Baronía, quienes asistieron. Dicho agente insiguiendo lo que halló notado de la ultima funcion semejante, se compuso y entendio con el carpintero para hacer plantar el tumulo en una y otra parte, y asi las tablas y maderas quedaron por el carpintero, cuyas exan ya antes. La cera quedó toda por el Convento. De las bayetas las dos terceras partes; y la otra se la llevaron los R. R. de la V. Union; a lo que con vino con expreso consentimiento de N. M. R. P. provincial (que lo era el M. R. P. Fr. Francisco Bofill lector jubilado P. de la provincia de Mallorca, y ex definidor de la de Cathaluña) porque alegaron un decreto de visita que asi lo determinava; cuyo decreto aseguró havia visto el agente del procurador general y para que todo conste, hago la presente nota hoy dia 6 de diziembre de 1795.

Fr. Juan Boixó guardian.

42. 1802, 7 setembre.

Visita a Bellpuig de Vicente Joaquín Osorio de Moscoso, duc de Sessa.

A. Original: LVCB, pàg. 37.

Nota. Vinguda del duch de Sessa a est convent de Bellpuig.

En lo dia 7 de setembre del any 1802 a las 9 horas del matí arribà lo duch a est convent, y lo reberem ab creu alta en lo pati de la iglesia, formada la Comunitat en professo. Lo P. guardia revestit ab capa pluvial portant la vera creu, ab diacas, acolit y seraforers. Luego que entrà al pati lo duch se li fa adorar la vera creu, y segueix la professo entre los diacas, y domer fins a arribar a las gradas del presbiteri debant la sepultura, ahont se li posa una catifa ab un coxi per agenollarse. En la professó se canta lo Te Deum, y lo domer, y diacas cantan los versos, y lo domer diu la oracio del modo que està en lo ceremonial del orde ad recipiendum principem, y en lloch de principem se diu patronum. Luego que se conclogue la oracio se feu exir la missa baixa, y lo duch la oi agenollat ab molta devocio. Despres se mirà la sepultura ab gran atencio, y li agradà molt, despres mira lo claustro, y la sagristia. Manà que se fes un rextat per tot lo circuit de la sepultura perque la gent no la poguessen tocar; y que si posas una cortina perque la pols no si posas. No se si los seus apoderats sen cuydarán. Despres del convent sen ana lo duch a la parroquial, y li feren la entrada que acostuman los capellans de la Unio. Despres de la parroquial sen anà al castell, y jo ab sis religiosos aní al castell per demanar la hora per donarli la benvinguda; y me respongueren que ja la podia donar alashoras, perque lo duch sen volia anar a las tres horas de la tarde. [L]i doni la benvinguda, y lo duch se manifestà molt afable, y molt content dels honors que se li havian fet, pero no me donà res.

Lo motiu de venir lo duch a Bellpuig fou perque anaba acompanyar al rey Carlos quart a Barcelona. Ahont se feren dos casaments ab Napol's. Y perque constia ho firmo dia 7 de setembre de 1802.

Fr. Salvador Sors guardia.

43. 1803.

Diferents obres: les finestres del corredor del segon pis, les finestres de les cel·les, els vidres de les finestres de tot el convent, una premsa de raïm, una plantada d'arbres, un molinet de tabac, una reixa i peixos al safreig, un relotge, i unes noves secretes.

A. Original: LVCB, pàg. 38.

Milloras del convent.

En lo any 1802 essent guardia lo R. P. Fr. Salvador Sors se feren las finestras novas del corredor del segon pis, y se posaren tots lo[s] vidres que hi ha en las finestras de tot lo convent; pues antes havia celas, y era molt fosch. Costà esta obra mes de 80 ll.

Item feu massa, y tascons per estallar. Se feu una premsa en lo seller que costà mes de 100 ll.. Se feu un covell per tomar lo vi de la premsa. Se compra un baxell de 150 cantis de vi que costà 64 ll., y se posà en lo seller, y aixis pot cabrer tot lo vi del cup que raja cerca de 700 cantis de vi ab lo premsat en los baxells del seller.

Pati de l'església, o claustre petit, del convent de Bellpuig (foto: Martín García).

Item se feu una plantada de arbres de 160, y ab esta nota se podra saber los anys que duraran, pues los uns foren plantats en lo any 1802, y altres en lo any 1803.

Ita est Fr. Salvador Sors guardianus.

Se feu tambe lo molinet de moldrer tabaco en lo any 1802 pero no eixi com me prometeren porque costa molt de moldrer. Costà 25 ll..

També se posaren peixos en lo safreix, porque los religiosos se poguessen divertir pescant. Se posà un reixat ab una pedra grossa en lo forat per ahont ix la aygua quan regan, porque no se escapassen los peixos. Costà esta reixa, y pedra 9 ll..

Item se comprà lo rellotge que posat costà 103 ll.. Item se feren las secretas novas que costaren cerca mil lliures. Y se feren las secretas porque no se podia viurer de fetor en lo convent., quan teniam las vellas que se feren en temps del P. guardia Bardara.

Ita est Fr. Salvador Sors en lo any 1803 guardia.

44. 1803, 21 maig.

Funerals per Maria (o Marià) Bonell dels Eixaders, els diners dels quals s'invertiren en fer les secretes del convent.

A. Original: LVCB, pàg. 39.

No[ta ...]

[...] 21 de maig de 1803 essent guardia lo R. Fr. Salvador [Sors ... Maria Bone]ll dels Axades entrega 40 ll. al sindich, obligantse tota [...] a assistir als seus funerals quant morira, y se li feu [...] acte de donar dinar a tots los religiosos que assistiran [... funer]als que se celebraran en lo poble de Vilanova. Y se es [...] porque lo guardia que sera fassia cumplir lo sobredit. [...]a se gastaren per fer las secretas novas que costaren [... m]il lliures. Y com es una oficina comuna tots boldran venir be[...]la.

Ita est Fr. Salvador Sors guardianus.

[...] que las missas que corresponen a las propinas del funeral [...]Maria Bonell dels Aixades ja estan celebradas, y per lo tant [...]da la obligacio de assistir la Comunitat a dits funerals sens [...]a.

Ita est Fr. Salvador Sors guardianus.

45. 1804, 30 juliol.

Obres de l'excavació subterrània per captar i conduir aigües cap al Convent, i la construcció d'uns murs de tàpia.

A. Original: LVCB, pàgs. 41-42.

Nota de la mina.

En lo any 1803 veient lo P. guardia Fr. Salvador Sors la falta de aygua que patia aquest convent, de modo que haviam de comprar las verduras, y no podiam rentar la roba per lo plet que tenia lo duch ab los de S. Martí sobre la aygua dels molins; pensà dit P. guardia de fer una mina, y buscar nova aygua per librar aquest convent de tantas penas, y librar los hortelans de tenir rahons, y desgracias ab los que rebaban la aygua dels molins, y no la deixaban venir al convent. Per asso procurà dit P. guardia establir la aygua del rey en aquell lloch anomenat la Serra que dista del convent cerca mitg quart, y te de circumferencia cosa de un quart. Aquest establiment costà molt de lograse, porque mitg any anà per los tribunals com se pot veurer en lo mateix establiment que lo poso aqui en aquest llibre cusit, porque no se perdia.

Lograt lo establiment se començà la mina lo dia 15 de desembre de 1803, y se donà a preu fet a Joseph Vidal mestre de cases de Arbeca, y a Anton Mas minayre de Falset per lo preu de mil, y siscentas lliures, ab lo pacte que lo Convent li havia de posar tots los materials a peu de obra, y los havia de pagar: de modo que tot junt costa mes de quatre mil lliures. La mina comença al safreix, y arriba fins a la segona palafanga travessant tota la serra. En la mina hi ha tres respiraderos, y per los dos se pot baixar per si a cas ab lo temps se havia de netejar, o adobar. Desde la caseta del Samora fins a la segona palafanga hi pot passar un home dret; pero desde dita caseta fins al safreix no si pot passar porque es baixa, a causa de poderse cultivar las terras del Samora.

Esta mina se començà lo dia 15 de desembre de 1803, y se acabà lo dia 30 de juliol de 1804, y diguren los mestres que hi hauria tres respiradors, pero no se judica necessari sino un que es en la primera palafanga del Samora, y per aquest respirador se baixa a la mina, per una escala que hi ha dintre, trayen una pedra de la piramide. Tambe al fi de la mina, que es en la segona palafanga del Apotecari hi ha una fita, y sota de ella hi ha una llosa grosa, y se pot baixar per ella si se alça, y aqui es lo cap de la mina. Tota la mina esta feta ab paret en una p[art] y altra, ab llosas sobre las parets, per això ha costat tant la obra. Si els successors guardians pensaban ab las penas, y afliccions que he tingut en [...]car diners, y materials per fer dita mina per librar als frares de las miserias passadas per faltar aygua, sens dupte que farian rezar algun par[e]nostre, y algun sufragi, per lo descans de la mia anima.

Lo sindich Anton Arnaldo donà per la obra de la mina 120 ll. ab lo pacte que se li donas aygua per fer ayguardent en sa oficina trahent la aygua del safreix per lo conducto que va al jardi de la celda guardianal, y jo hi vas consentir per dos rahons; la primera porque me veyah ahogat per tornar los diners que li havia mallebat; y la segona porque trahent la aygua per lo conducto del jardi, sempre queda lo safreix ple, y tambe porque lo auguardent se acostuma fer en lo ybern, en que no se ha menester la aygua.

En la mina hi ha dos conductos, lo un comença al mateix safreix, y va al jardi fins a la oficina del sindich, travessant tota la pessa del convent que es sobre lo safreix; lo altre conducto va a la cuyna, y comença a 28 passos del safreix en la pessa de terra que es sobre lo safreix en la part del mitgdia, y trabessa lo conducto que va al jardi. Aquest conduc[to] es ab canons de terra fins a la cuyna. Y comença a la mateixa mina ab una pica de pedra, que està enterada a 28 passos del safreix a la part de mitgdia.

Acabada la mina se feren las tapias del convent que confrontan ab Joseph Badia, y tenen mes de cent canas de llargaria. Lo P. guardia Sors se obliga a pagarlas totas sens cooperar dit Badia, vulg[...].lgaya ab pacte que Badia tallas los arbres que perjudicaban las tapias; y quant

Visió pròxima del convent de Bellpuig abans del 1897 (foto: El Pregoner d'Urgell, núm.238-239).

se habian tallat 38 arbres se retractà Badia del pacte, y acudí a la justicia per ferse pagar los danys que li havia fet Joan Gorgas tallanli los arbres. Per lo que fou precis recorre a la Audiencia, y al Sr. governador de Lleida, y estos determinaren que se tallassen tots los arbres que perjudicassen las parets, y que dit Badia no pogues impedir la obra de ditas tapias, y parets. Això se nota perque los guardians no permetian que los vehins fassen arbres prop de las parets, perque lo ferlos tallar tots, me costà moltes quimeras, y gastos en Barcelona, y en Lleyda.

Ita est Fr. Salvador Sors guardianus.

46. [1804-1808].

Construcció d'uns nínxols per enterrar frares.

A. Original: LVCB, pàg. 42.

Tambe essent guardia lo R. P. Fr. Salvador Sors se feren los nínxols per enterrar als religiosos; pues se habian de enterrar a la sepultura, y los lligaban ab una corda com uns bacons, y los tiraban dintre, y encara qu[e] los difunts no se feyan mal al caurer, no obstant causaba horror als viu[s] y per això me apar es acertat lo haver fet nínxols.

Ita est Fr. Salvador Sors guardianus.

47. [1804-1808].

Construcció de les parets de les manxes de l'orgue.

A. Original: LVCB, pàg. 42.

Tambe en dit temps se alçaren las parets de las manxas del orga perque las manxas eran tan baxa, y sota la taulada, que no podian desp[...].garse, y donar lo vent corresponent.

Ita es Fr. Salvator Sors guardianus.

48. [1804-1808].

Fàbrica d'una taula vestidor pels frares.

A. Original: LVCB, pàg. 43.

[...] se feu en dit temps una taula de noguer partida en tres per [...] lo vistuari dels religiosos. Ita est.

Fr. Salvator Sors guardianus.

49. 1808.

Construcció d'unes canals per aturar unes goteres.

A. Original: LVCB, pàg. 43.

En lo any 1808 observantse que la aygua de la mina se colaba en lo seller, y en lo hort determinà lo P. guardia Fr. Salvador Sors posar al dos rechs per ahont la aygua va fora, unas canals de pedra, lo que se executà promptament, y costà la obra, y canals passadas de 30 ll. Ita est.

Fr. Salvator Sors guardian.

50. 1809

Crònica de la destrucció de part del convent en la guerra del Francès.

A. Original: LVCB, pàg. 43.

a. (fragmentàriament) V. SERRA BOLDÚ, *Lo convent de Bellpuig...*, pàg. 34.

b. C. BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña...*, I, pàg. 210.

Nota dels francesos, y del mal que feren en est convent.

En lo any 1808⁶³ vingueren los francesos a Espanya, y a Catalunya per conquistarla, vingueren ab señal de pau, pero era una trahicio se apoderaren de Pamplona, Figueras, y Barcelo-

⁶³ Taxtat: 1088.

na, y despres continuaren la conquista; pero no pogueren ferse amos de Espanya. En lo any 1809 vingueren a Bellpuig, y se aposentaren a est convent ahont estigueren cerca de 4 mesos ab diferents anadas, y vingudas. Lo mal que feren no se pot ponderar porque cremaren tots los altars e imatges de esta iglesia, lo orga, las cadiras del cor, todas las portas, y finestras del convent, y molt mal a las parets, y celdas. Per això no es de admirar que moltes coses que van notadas aqui dalt no se trobian com eran antes de venir los francesos porque ells ho desbarataren tot. Despres los espanyols posaren siti a Lleyda quant ja era dels francesos, y senyalaren per hospital militar a est convent, y feren caurer las 9 celdas del pis de dalt per fer quadras de enfermeria. De modo que tant mal feren los espanyols com los francesos y no crech que lo convent sia ja may mes tant hermos com era antes. Això se nota porque los curiosos sapian lo que ha passat en est convent.

Fr. Salvador Sors guardià.

51. [1812], 4 maig.

Pagament al farmacèutic.

A. Original: LVCB, pàg. 43.

Nota en lo llibre de las receptas queda notat que lo dia 4 de maig de 18[12] se feu tracte ab lo apotecari que se li pagaria la quina, y deu lliures [...]ucta y un cantat.

52. 1816.

Diferents obres: l'orgue, el retaule major, acondicionament del presbiteri, els fogons de la cuina, un forn, i una reixa.

A. Original: LVCB, pàg. 44.

Nota esent guardia lo R. P. F. Ygnasi Thomasino predicador [conventual] se feu la cadireta del orga la comensà a tocar lo dia del P. S. Francesc al offici. Costa cerca 700 ll.: fou açò en lo any de 1815.

Item lo mateix P. F. Ygnasi Thomasino feu treballar la prespectiva del altar major, se feu tanbe una grada de pedra en lo presbiteri se feu la barandilla del dit, y se beneí lo altar lo segon dia de Pasqua de Pentecostes que queia aquell any en lo dia 25 maig de 1816.

En est mateix any se feren los fogons de pedra en la cuyna, y lo forn.

En lo mateix any se feu la rexa del P. Salvador de la porteria.

Ita est. F. Ygnasi Thomasino guadià.

53. 1825, 21 agost.

Fundició i col·locació d'una campana.

A. Original: LVCB, pàg. 44.

Nota. Lo dia 21 de agost del any 1825, essent guardià lo R. P. Fr. Joseph Gaspar predicador conventual se pujà al campanar la nova campana que feu construir en Calaf per lo Sr. Joseph Mestres y Pedros campaner. Fou feta dita campana dels trossos de la vella: son pes es 13 arrobes 13 unces; y comensà a tocar a las 6 de la tarde del dia dalt expressat. Sos noms son Antonia, y Joachima, y son import setanta set lliuras, 3 sous y nou diners.

Ita est. Fr. Joseph Gaspar guardià.

54. 1829, 2 agost.

Construcció d'un nou cadiram pel cor.

A. Original: LVCB, pàg. 44.

Nota. Lo dia 2 de agost de 1829 quedà feta la silleria del cor, y tot pintat ab la barandilla. Ho feu lo Sr. Pau Bonet (a) arquitecto de Tarrega en temps que fou guardià lo R. P. Fr. Francisco Garriga y Vilardell. Tot de la manera que està en dit dia ha estat 303 ll. 15 ss..

Ita est. Fr. Francisco Garriga guardià.

4. Índex dels documents del Llibre Ver

1. **1531, 15 març.** Acta notarial feta en motiu de l'arribada i enterrament de les restes mortals de Ramon de Cardona, senyor de Bellpuig i virrei de Nàpols.
2. **1628.** Descripció de les obres de clavegueram fetes en el convent.
3. **1633, 25 d'octubre.** Enterrament de Girart Batlle, síndic apòstolic del convent, en el qual hi ha disputes sobre un privilegi concedit als frares pel papa Pius V.
4. **1646, 26 desembre.** La vila de Bellpuig fa el vot de celebrar una diada el 15 de febrer, coneguda popularment com Sant Antoni de la Sitja, després de lliurar-se del domini dels soldats en la guerra dels segadors.
5. **1651, 23 febrer.** Desatenció que tingueren els paers de Bellpuig amb el Convent, després d'acollir en període d'epidèmia a un senyor, a petició dels paers.
6. **1660, 9 agost.** Disputes entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres pel control dels diners recaptats, amb el resultat d'un mort per arma de foc, i el posterior empresonament de l'assassí.
7. **1661, 25 novembre.** Sobre el pagament d'un nou impost al capítol de la Seu d'Urgell, ja que un canonge de la diòcesi d'Urgell havia trobat referències arxivístiques en què el convent de Bellpuig tenia canonges.
8. **1669, 1 desembre.** Notes de protocol per a la rebuda de Francesc III Fernández de Córdoba, duc de Sessa i fundador del convent.
9. **1682, 25 novembre.** Descripció del sistema de canalització d'aigües de pluja per poder omplir la cisterna.
10. **1688, 7 desembre.** Arribada al convent d'una relíquia de sant Adrià.
11. **1688-1695.** Descripció de les canonades d'aigua que anaven a un surtidor i a la sagristia del convent.
12. **1695, 21 març.** Francesc de Llar, comte de Llar, fa donació al convent d'un reliquiari amb diferents relíquies de sants o objectes sants.
13. **1699, 28 novembre.** Félix Fernández de Córdoba, duc de Sessa, fa acte de donació al convent d'una partida de llenya, fet que volia repetir anualment perquè li interessava renovar la dotalia.
14. **1702, 20 abril.** Visita al convent de la reina Maria Lluïsa Gabriela de Savoia, primera muller del rei Felip V.
15. **1702, 8 i 20 setembre.** Funeral fet al convent en honor a una de les mullers de Félix Fernández de Córdoba, duc de Sessa. I funerals fets als pobles de la Baronia de Bellpuig.
16. **1705, 22 i 27 agost.** Francesc Comes, comte de Rocamartí, envia una carta al convent sobre la fundació d'una missa que féu la seva muller, Mariana Alegre.
17. **1718, 2 maig.** Treta del Sant Crist de Bòrmio per la sequera que patia Bellpuig i comarca.

18. [1718-1731]. Serveis que presten al convent per la Setmana Santa i altres diades els majors de la confraria de Sant Bartomeu.
19. 1731, 26 novembre. Fundació del benefici de la Mare de Déu de Claustre en una capella del convent.
20. 1737, 10 abril. Un religiós, temptat pel dimoni, va tallar-se els dits perquè eren indignes de tocar l'Hòstia Sagrada.
21. 1739, 12 maig. Crònica d'una visita de José Esteban de Noriega, bisbe de Solsona, a la plana d'Urgell, com va emmalaltir a Golmés, i com va morir al convent de Bellpuig.
22. [1741]-1762. Memòria de donacions en metal·lic o en espècie que anualment, o cada tant, donava el duc de Sessa per als religiosos del convent.
23. [1741-1742]. Memòria dels costums que s'havien de seguir en determinades festivitats.
24. 1742-1796. Recull de notes sobre la construcció i reparació de l'orgue de l'església del convent.
25. [1743-1748]. Regles a seguir en els funerals celebrats a l'església parroquial o a l'església del convent.
26. [1743-1748]. Acord entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres per anar als funerals de religiosos.
27. [1743-1748]. Taxació del que solien cobrar els religiosos de Bellpuig per anar a acompanyar un difunt en els funerals.
28. [1747-1748]. Aclariments sobre les obligacions dels religiosos a l'acte d'acompanyar els difunts en els funerals.
29. 1748, 16 maig. Ubicació protocolària del pare guardià del convent en la processó de la treta del sant Crist de Bòrmio.
30. 1750, 5 abril. Ordre protocolari en la processó de la treta del sant Crist de Bòrmio.
31. 1750, 15 juny. Funeral solemne per la mort del duc de Sessa, Francesc Xavier Fernández de Córdoba.
32. 1751, 22 juny. Tibantor entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres per un presumpte deute no satisfet en els funerals celebrats en honor de Teresa Manuela de Córdoba y Guzmán, muller del duc Francesc Xavier.
33. 1752, 10 juny. Més tibantor entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres per l'assistència de sis frares en un funeral de categoria mitjana.
34. 1764, 25 maig. La Unió de Preveres i l'Ajuntament de Bellpuig neguen a la possibilitat que el pare guardià del Convent i la Comunitat del convent pogués formar part d'una processó privativa que treia el sant Crist de Bòrmio de la seva capella.

35. **1768, 20 maig.** Funerals per Bonaventura Fernández de Córdoba, duquesa de Sessa.
36. **1769, 24 setembre.** Resolució a sorts per una disputa de protocol per la processó de Corpus entre la Comunitat del convent i la Unió de Preveres.
37. **1771, 20 gener.** Acord entre el pare guardià del Convent i la Unió de Preveres perquè la Comunitat del convent pogués exercir un privilegi condit en una butlla del papa Pius V.
38. **1776, 7 març.** Funerals per Bonaventura Ossorio de Moscoso, duc de Sessa, fill de Bonaventura Fernández de Córdoba.
39. **1777, 12 juliol.** Celebració al convent d'un Capítol franciscà de la província d'Aragó.
40. **1794, 18 març.** Benedicció d'un tros de terra perquè servis de fossar a uns soldats.
41. **1795, 6 desembre.** Funerals per María Ignacia Álvarez de Toledo, muller de Vicente Joaquín Osorio de Moscoso, duc de Sessa.
42. **1802, 7 setembre.** Visita a Bellpuig de Vicente Joaquín Osorio de Moscoso, duc de Sessa.
43. **1803.** Diferents obres: les finestres del corredor del segon pis, les finestres de les cel·les, els vidres de les finestres de tot el convent, una premsa de raïm, una plantada d'arbres, un molinet de tabac, una reixa i peixos al safreig, un rellotge, i unes noves secretes.
44. **1803, 21 maig.** Funerals per Maria (o Marià) Bonell dels Eixaders, els diners dels quals s'invertiren en fer les secretes del convent.
45. **1804, 30 juliol.** Obres de l'excavació subterrània per captar i conduir aigües cap al Convent, i la construcció d'uns murs de tàpia.
46. **[1804-1808].** Construcció d'uns nínxols per enterrar frares.
47. **[1804-1808].** Construcció de les parets de les manxes de l'orgue.
48. **[1804-1808].** Fàbrica d'una taula vestidor pels frares.
49. **1808.** Construcció d'unes canals per aturar unes goteres.
50. **1809.** Crònica de la destrucció de part del convent en la guerra del Francès.
51. **[1812], 4 maig.** Pagament al farmacèutic.
52. **1816.** Diferents obres: l'orgue, el retaule major, acondicionament del presbiteri, els fogons de la cuina, un forn, i una reixa.
53. **1825, 21 agost.** Fundició i col·locació d'una campana.
54. **1829, 2 agost.** Construcció d'un nou cadiram pel cor.

5. Índex temàtic (i toponomàstic) del Llibre Ver

ART

ARQUITECTURA

ajuntament

presó 6

castell 4. 42

convent

capelles

capella de la Mare de Déu del Claustre 19

capella de St. Antoni de Pàdua 4

claustre 2. 9. 14. 42

dependències

arxiu 10. 15

cel·la del provincial 21

cel·les 9. 18. 20. 43. 50

celler 2. 9. 43. 49

cisterna 2. 6. 9

corredor del segon pis 43

cuina 2. 45. 52

cups 9. 43

escala gran 9

galliner 9

golfes 9

mina 45. 49

nínxols 46

oficina del síndic 45

porteria 21

quadres d'infermeria 50

rebot del blat 9

refetor 9. 17

rentador 2. 11

safreig 2. 9. 11. 43. 45

secretes 2. 9. 43. 44

ermita de St. Bartomeu 7

església 1. 4. 5. 14. 15. 17. 23. 31. 37. 38. 41

cor 15. 31

pati 8. 17. 42

presbiteri 14. 39. 42

púlpit del domer 44

sagrari 10

sagristia 2. 9. 18. 23. 42

sala capitular 6. 21

església parroquial 23. 25. 33. 34. 42

capella del Sant Crist 34

cor 17. 25

presbiteri	6
sagristia	34
ARTISTES	
Bonet, Pau (arquitecte)	54
fusters de túmuls funeraris	38. 41
Mestres Pedros, Josep (campaner)	53
Nola, Giovanni da (escultor)	1
Vidal, Josep (mestre de cases)	45
ESCULTURA	
església conventual	
altar del Sant Crist	18
altar major	17. 52
cadiram del cor	50. 54
mausoleu de Ramon de Cardona	1. 14. 42
monument de Setmana Santa	18. 22. 23
orgue	24. 47. 50. 52
túmuls funeraris	15. 31. 32. 35. 38. 41
església parroquial	
altar major	35
cadiram del cor	25
grup del St. Sepulcre	17
imatge de la Soletat	17
imatge del Natzarè amb la creu al coll	30
imatge del Sant Crist	17. 29. 30. 34
ORFEBRERIA	
campanes	15. 31. 35. 38. 41. 53
creu del viacrucis	30
creu processional	3. 6.8. 36. 37. 42
hisop	14
patena	20
reixes del convent	15. 17. 21. 42. 43. 52
reliquiari	12
URBANISME	
camí reial	2
caseta del Samora	45
convent	
claveguera	2. 9
font	2
fossar	40
hort	2. 40. 49
jardí	45
plaça del rústic	11
sortidor	11
tàpies	45

vinya	9. 2
molins	45
Serra, la	45

INSTITUCIONS

BARONIA DE BELLPUIG

Ajuntament	30. 34. 34
batlles	6. 23. 38
Fàbregas, Francesc	6
paers	4. 5. 5. 23. 29. 30
Arnaldo, Joan	34
Flores, Anton (paer degà)	33. 36
Petit, Miquel	34
Vilamajó, Bonaventura	34
síndics	5. 17. 18. 29. 30. 34
Arnaldo, Anton	37. 45
Sagarra, Diego	34
batlles de la Baronia	15. 31. 35. 41
procuradors del senyor	
Eixeta (lloctinent)	34
Fernández, Jaume	1
Flores, Josep	39
Gomar, Pedro	13. 15
Llar, Francesc de	12
Ponces, Pablo (lloctinent)	41
Ponsich, Joan	36. 38
Ponsich, Ramon	34. 35
senyors	
Álvarez de Toledo, María Ignacia	41
Cardona-Anglesola, Ramon III de	1
Córdoba y Guzmán, Teresa Manuela	32
Fernández de Córdoba, Bonaventura	32. 35
Fernández de Córdoba, Félix	13
Fernández de Córdoba, Francesc III	8
Fernández de Córdoba, Francesc Xavier	31. 32
Guzmán Vélez Ladrón de Guevara, José de	32
Osorio de Moscoso, Buenaventura	38
Osorio de Moscoso, Vicente Joaquín	42
Requesens, Isabel de	1

BISBATS

Seu de Urgell, La	
Corominas, Cristòfol (canonge)	7
Solsona	7. 21
Alòs (canonge)	36

degà de Tarrega	6
Esteban de Noriega, José (bisbe)	21
Roger, Francesc (bisbe)	6
Tarragona	
Fita Capons, Ramon (canonge)	19
Vic	7
Vidal, Agustín (rector de la Guàrdia)	32
COMUNITAT DEL CONVENT	3. 6. 6. 8. 17. 23. 26. 29. 32. 33. 34. 36. 37. 38. 41
arxiu	
butllari del pare Rodríguez	3. 37
llibre ver	34
privilegis	3
càrrecs menors	
acòlits	42
ceroferraris	8. 42
diaques	6. 8. 14. 42
portacreus	8
rústic	2. 31
subdiaques	6. 8. 14
càrrecs provincials	
Berenguer, Bernardino (comissari de Jerusalem)	10
Bofill, Francisco (pare provincial)	41
Bosch, Roc (vicari del convent de Montblanc)	34
Clarís, Francisco (definidor provincial)	39
Duran, Josep (pare provincial)	8
Figueres, Francesc (comissari provincial)	5
Font, Joan (mestre provincial)	26
Juló, Emanuel (ministre provincial)	39
Muñoa, Luis de (definidor provincial)	39
Saura, Antonio (mestre provincial)	24
frares	
Bajet	6
Boix (pare predicador)	36
Bordons, Francisco	20
Bovet, Baltasar	1
Cortés, Anton (pare predicador)	37
Cots, Josep (vicari)	37
domer	25. 42
Granyó, Isidre	6
Guasch (pare predicador)	31
Odena, Josep (pare predicador)	38
Pruna, Joan	1
Raxach, Pere (ecònom)	6
Ros (pare predicador)	35
sagristà	18

Salaverda, Bernardí	1
Santonja, Salvador (pare predicador)	41
Soler, Pau (vicari)	37
pares guardians	
Barbara, Anton	24. 40
Belvell, Gabriel	1
Blasco, Pere	6. 7
Boix, Pedro	16
Boixó, Juan	24. 41
Campets, Joan	30. 31. 32. 33
Carreras, Guillem	19
Compte, Nicolau	10
Ferrer, Bonaventura	17. 18. 30
Ferrer, Francesc	11
Ferro, Antonio	24
Garbí, Jeroni	2
Garriga Vilardell, Francesc	54
Gaspar, Josep	53
Guinart, Bonaventura	37
Gurí, Felipe	20
Magrinyà, Francesc	5
Malagarriga, Francesc	12
Matheu, Francisco	15
Mestre, Francesc	34
Miró, Sebastià	3
Molins, Vicenç	9
Porterias, Antonio	38. 39
Puignou, Raimundo	21
Ricart, Miquel	25. 27. 28. 29
Salvador, Joan	9
Serra, Jacinto	35. 36
Sors, Salvador	42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50
Tomasino, Ignasi	52
Trullás, Salvador	13. 14. 34
presidents	
Bertrana, Francesc	8
Closas, Josep	4
síndics apostòlics	44
Batlle, Girart	3
tercera orde franciscana	
pare comissari	30
terciarís franciscans	30
CONFRARIA DE ST. BARTOMEU	
capitans	18
clavari	18

majorals	18. 23
sagristans	18. 23
EXÈRCIT	
guerra del francès	50
guerra dels segadors	4
guerra gran	40
JUSTÍCIA	
Audiència	45
Vegueria de Tàrraga	
Cors, Josep (fiscal del jutge)	6
MONARQUIA	
Carles IV	42
Felip V	14
Savoia, Maria Lluïsa Gabriela de	14. 14
NOTARIA	
Dolç, Rafael	33
Fleix, Tomàs	19
Ribes, Hilari	4
Sánchez de Sendejas, Manuel	16
Tomàs, Antoni	10
PAPAT	
Pius V	3. 37
UNIÓ DE PREVERES	3. 6. 6. 15. 26. 28. 31. 32. 33. 35. 36. 37. 38. 41. 42
animer	
Texidó, Josep	33
capellans	34
Aixalà, Francesc	33
Bartra, Jaume	19. 21. 26
Borràs, Joan	1
Castanyer, Miquel	6
Fontanet, Josep	21
Gorgues	6
Grinyó, Rafel	5
Rubies	36
Teixidor, Juan	21
capellans majors	18. 25. 25. 27. 29. 30
Alsina, Francesc	6
Costa, Ambrós	37
Font, Batista	36
Pola, Celdoni	33
mestre de capella	26
organista	26
sagristà	26
síndics	23
Bassa, Francesc	34. 36

LITÚRGIA

CÀNTICS	25
completes	4. 18. 23
laudes	28
<i>Miserere</i>	18
nocturn	28
ofici de difunts	31. 38. 41
responsoris	15. 31. 35. 38. 41
<i>Te Deum</i>	14. 42
vigílies de difunts	31. 35
EINES	
atxes	15
ciri pasqual	18. 22
encens	18
espelmes	31. 32. 35. 38. 41
tàlem	17
torxes	31. 32. 35. 38. 41
MISSA	
adoració	30
funeral	15. 26. 27. 28. 31. 33. 38. 41. 44
missa d'albat	27
missa de difunts	15
missa de <i>Passione Domini</i>	17
missa quotidiana	16. 19. 22
sant sacrifici	20
sermó	4. 15. 18. 38. 41
PREGÀRIES	
absolta	27
oració	14. 30. 42
pare nostre	42
PROCESSIONS	
penitents	17
processó de <i>Corpus</i>	36
processó de difunts	6. 37
processó de diumenge	18. 23
processó del Sant Crist	17. 29. 30. 34
RELÍQUIES	
St. Adrià	12
St. Antoni	12
Sta. Apol·lònia	12
Vera Creu	12. 14. 17. 42
SACRAMENTS	
extremaunció	21
viàtic	21

SANTORAL

Ascensió	21
<i>Corpus</i>	18. 22. 23. 36
Dijous Sant	18. 23
diumenges de Quaresma	18
Nadal	22. 22. 23
Pasqua de Ressurrecció	22. 23
Pentecosta	22. 52
Porcióncula	18. 23
Setmana Santa	18
St. Antoni de la Sitja	4
St. Antoni de Pàdua	4. 18
St. Bartomeu	7. 18. 22. 23
St. Esteve	4
St. Francesc	18. 22. 23. 52
St. Jaume	27
St. Maties	23
St. Pere d'Alcàntara	24
Sta. Maria	18
Sts. Simó i Judes Tadeu	4
Tots Sants	22
VESTIMENTA	22
capa pluvial	8. 14. 42
pontifical	21
sobrepellís	
VOT A ST. ANTONI DE PÀDUA	4

LLOCS

ARBECA	45
BARCELONA	6. 14. 42. 45. 50
BELLPUIG	4. 5. 7. 8. 31. 32. 33. 34. 36. 39. 42. 50
<i>Bellpuche</i>	15. 21
<i>Pulcripodii</i>	1
<i>Velpuche</i>	16
BELLPUIG DE LES AVELLANES	7
BELLTALL	5
CALAF	53
CASTELLÓ DE FARFANYA	1
EIXADERS	44
FALSET	45
FIGUERES	50
GOLMÉS	21
LLEIDA	8. 45. 50
MADRID	14. 16. 38. 41
NÀPOLS	1. 14. 42

PAMPLONA	50
PREIXANA	26
ROMA	10
SANT MARTÍ DE MALDÀ	6. 45
SARRAL	5
SOLSONA	21
TARRAGONA	19
TÀRREGA	54
URGELL, PLANA D'	4. 21. 34
VALLS	5
VILANOVA DE BELLPUIG	17. 26. 44

PERSONATGES

ALEGRE, MARIANA	16
ARCIA, MARLÈS D'	1
BADIA, JOSEP	45
BARÓ, JOAN	1
BONELL, MARIA	44
COMES, FRANCESC	16
FUSTÉ, FRANCESC	33
FUSTÉ, PASQUAL	33
GORGAS, JOAN	45
JUERA, PERE DE	1
MAS, ANTON	45
NOVELL	5
ROCAMARTÍ, COMTE	<i>Vegeu: Comes, Francesc</i>
SOLÁ COMES, ANTONIO	16
TURELLÓ, LLUÍS DE	1
VILAFRANCA, JOSEP DE	19

SANITAT

APOTECARI	45. 51
CIRURGIANS	
Forns, Joan	28
Sagarra, Diego	34
EPIDÈMIA	5
MALALTIA MALIGNA	21
METGE	21
PREVENCIÓ	9

Títols publicats Col·lecció Ardèvol

1- Catàleg de la Biblioteca Antiga del Fons Patrimonial Pedrolo

Emma Novell i Perelló

2- Arxiu Patrimonial del llinatge Pedrolo (1056-1941)

Gener Gonzalvo i Bou, Manel Salas i Flotats

3- Les signatures dels notaris de Tàrrega

Lluís Sarret i Pons

Edició a cura de Gener Gonzalvo i Bou

4- L'arxiu de la parròquia de Santa Maria de Verdú

Miquel Àngel Farré i Targa

5- Una cercavila nocturna a la Tàrrega medieval

Teresa Vinyoles i Vidal

Joan Yéguas i Gassó (Castellnou de Seana, 1971). Llicenciat en Geografia i Història per la Universitat de Lleida (1994), i doctor en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona (2001). Becari de la Direcció General de Recerca (1995-1998), ha exercit diferents tasques docents en universitats catalanes (Lleida 1995-1998 i 2002, Girona 2000), i ha fet estades de recerca a l'estranger (Roma i Nàpols 1997, Nàpols 1998). Ha treballat d'ajudant de conservador de béns culturals en el Museu Nacional d'Art de Catalunya (2002), i l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga (2002-2003). El seu camp de recerca és la història de l'art d'època moderna (segles XVI-XVIII), amb especial atenció vers l'es-cultura; també està interessat amb tot allò relacionat amb la història dels pobles de la plana d'Urgell. Bellpuig sempre ha estat present a la seva vida: lli-gams familiars i de proximitat geogràfica, estudis a l'Institut "Lo Pla d'Urgell" (1985-1989), objector de l'Ajuntament (1994-1995), publicacions a El Pegoner d'Urgell (des de 1991), membre del consell de direcció de la dita revista (des del 1999), i amant del patrimoni artístic de la vila.

El present llibre dóna a conèixer alguns aspectes de la vida quotidiana del convent franciscà que hi havia a Bellpuig entre els segles XVI i XIX. Per una banda hem realitzat una transcripció de les anotacions, fetes pels pares guardians del cenobi, un valuós material de recerca pels estudiosos de la història (encara per explotar), que, a partir d'ara, estarà a l'abast de tothom. Per una altra banda hem fet un estudi introductori, que pretèn oferir un estat de la qüestió històriogràfica del convent, amb una actualització de la bibliografia, una esporgada d'informacions errònies que s'havien anat acumulant, i l'aportació d'algunes dades noves.

Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga

Ajuntament de Bellpuig

Diputació de Lleida

Província Franciscana de Catalunya
de Sant Salvador d'Horta

CONSELL COMARCAL DE L'URGELL